

ປຫສະຄຣເຣື້ອມ

ພຣະມະເທສເຕໂຕ

ປຫສະຄຣ

ອຸນຸທຣ໌ອຍເຣື້ອມ

ປຫສະຄຣເຣື້ອມ

ຣະເຕັບສິໂຕ

ໂດຍ ຄຸນສຸ່ວຣຣນ

ແລະ ພຣະມຫາມນຕິ໌ (ທຣ໌ພຍ໌)

บทละคร

พระมหาลลิตไถ และ อุนรุทร้อยเรื่อง

ของ

คุณสุวรรณ

บทละครเรื่องระเด่นลันได

ของ

พระมหามนตรี (ทรัพย์)

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

พิมพ์จำหน่าย

ราคา 18 บาท

พิมพ์ที่ ร.พ. เทองอักษร ๑๖๒/๑๓-๑๕ ถนนบำรุงเมือง พระนคร
นายประยูร พิศนากะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๑๐

บทละครเรื่องพระมะเหตเถโถและอุณรุทธน้อยเรื่อง
ของ กุณสูวรวง

บทละครเรื่องระเด่นต้นไต้
ของ พระมหามนตรี (ทรัพย์)

พิมพ์ครั้งแรก	ห้างหุ้นส่วนจำกัดเกษมบรรณกิจ	พ.ศ. ๒๕๐๔
พิมพ์ครั้งที่สอง	ในงานศพ นางเทียน เพชรพลาย (พิมพ์พร้อมกับเรื่องนิราศเคียน ให้ชื่อว่า วรรณกรรมค้างเรื่อง) พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๐๕	
พิมพ์ครั้งที่สาม	ในงานศพ นางจรูญลักษณ์ ธรรมสโฆษ	มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๕
พิมพ์ครั้งที่สี่	ในงานศพ นางบุญรอด วราภิรมย์	กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๖
พิมพ์ครั้งที่ห้า	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เกษมบรรณกิจ	พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๖
พิมพ์ครั้งที่หก	ในงานศพ นางทองคำ สังขวัฒน์ธ	ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๖
พิมพ์ครั้งที่เจ็ด (๑๐๐๐ เล่ม)	ห้างหุ้นส่วนจำกัดเกษมบรรณกิจ	พ.ศ. ๒๕๑๐

คำนำ

ข้าพเจ้าส่วนจำกัคเกษมบรรณกิจ ได้แจ้งความจำนงมายังกรมศิลปากร ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือบทละครเรื่องพระมะเหตเถโถและอุณรุทธช่วยเรื่อง ของคุณสุวรรณกับบทละครเรื่องระเด่นต้นไค ของพระมหามนตรี (ทรัพย์) รวมเป็นเล่มเดียวกัน เพื่อจำหน่ายเผยแพร่แก่ผู้ต้องการด้วยราคาพอสมควร กรมศิลปากรพิจารณาแล้ว เห็นว่าเป็นการช่วยเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักวรรณคดีไทยกว้างขวางยิ่งขึ้น จึงอนุญาตให้จัดพิมพ์จำหน่ายได้

กรมศิลปากร

๘ มิถุนายน ๒๕๑๐

บทละครเรื่องพระมหาลงเดใจ

ของ

คุณสุวรรณ

อธิบายเรื่องบทละครของคุณสุวรรณ

มีผู้ได้ไต่ถามแต่เดือนมาเนือง ๆ ว่าเหตุใดหอพระ
สมุทร ๑ จึงไม่พิมพ์บทละครของคุณสุวรรณ เหตุนั้นก็
บอกได้โดยง่าย ว่าเพราะหอพระสมุทร ๑ หาฉบับยังไม่ได้
จึงมิได้พิมพ์ มาบัดนี้หาฉบับได้ หอพระสมุทร ๑ จึงพิมพ์บท
ละครของคุณสุวรรณทั้ง ๒ เรื่องไว้ในสมุทรเด่มัน ให้ได้อ่าน
กันตามปรารถนา

แต่ผู้ที่ยังไม่ทราบเค้ามุกต์เรื่องบทละครของคุณสุวรรณ
เห็นจะมีในชนนมากด้วยกัน ถ้าไม่อธิบายให้ทราบน่าจะพา
กันเห็นเป็นการแปลกประหลาดที่หอพระสมุทร ๑ เอาหนังสือ
เช่นนี้มาพิมพ์ เพราะที่แท้เป็นบทบำเต้งมิใช่บทละครอย่าง
ปกติ เพราะฉนั้นจำจะต้องชี้แจงให้ทราบเรื่องเดิมแต่ข้อซ้ำ
ของบทละครคุณสุวรรณเสียก่อน

คุณสุวรรณผู้แต่งบทละคร ๒ เรื่องนี้ เป็นชิตาพระยา
อุไทยธรรม (กลาง) ราชนิกุลบางช้าง มีอุปนิสัยใจรักการ

แต่งกลอนมาแต่ยังเด็ก ได้ถวายตัวทำราชการฝ่ายในตาม
 เหล่าสกุลเมื่อในรัชกาลที่ ๓ อยู่ที่ตำหนักพระเจ้าอุกเชอ กรม
 หมื่นอัปสรสุดาเทพ ในชั้นนั้นคุณสุวรรณได้แต่งกลอนเพลง
 ยาวเป็นนิราศเรื่องกรมหมื่นอัปสร ๑ ประชวร^(๑) ยังปรากฏ
 อยู่เรื่อง ๓ นอกจากเพลงยาวนิราศแถบทละครที่พิมพ์ในสมุด
 เต็มนี้ กลอนของคุณสุวรรณคงมีเรื่องอื่นอีก แต่ยังไม่พบ
 ไม่ เมื่อกรมหมื่นอัปสร ๑ สิ้นพระชนม์แล้ว คุณสุวรรณ
 ก็อยู่ในพระราชวังต่อมา แต่ไม่ปรากฏว่าทำราชการใน
 ตำแหน่งพนักงานใด

คุณสุวรรณมามีชื่อเรียงโด่งดังเมื่อรัชกาลที่ ๔ เหตุ
 ด้วยเชี่ยวชาญ แต่ไม่คงใจคิดอันใด เป็นแต่พุ่งไปในกระบวน
 แต่งกลอน จึงแต่งบทละคร ๒ เรื่องที่พิมพ์ในสมุดเต็มนี้
 เรียกกันว่าเรื่องพระมะเหตเถเถเรื่อง ๑ กับอุณรุฑหรือเรื่อง
 อีกเรื่อง ๑ เด่ากันมาว่าคุณสุวรรณอยู่เรือนที่แถวนอก ใคร
 ไปหาถามบอกว่าอยากจะทำบทละครที่แต่งใหม่ คุณสุวรรณ

(๑) เพลงยาวของคุณสุวรรณ หอพระสมุดฯ ได้พิมพ์ใน
 ประชุมเพลงยาว ภาคที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓

ก็ว่าบทละคร ๒ เรื่องนี้ให้ฟังโดยจำไว้ได้แม่นยำ ผู้ที่ได้ฟัง
เห็นชอบนักพากันชอบ ที่จำได้บ้างก็มาว่าให้ผู้อื่นฟังคือ ๆ
มา เพราะฉะนั้นบทละครของคุณสุวรรณจึงแพร่หลาย พวก
ผู้ชราวงจำกันได้มากบ้างน้อยบ้างแทบจะไม่เว้นตัว แต่ที่ได้
จดไว้เป็นตัวอักษรนั้นน้อยแห่ง ครั้นนานมาจึงหาฉบับยาก

คุณสุวรรณถึงแก่กรรม^(๑) เมื่อต้นรัชกาลที่ ๕ แต่
บทละครของคุณสุวรรณยังมีผู้จำได้เป็นตอน ๆ แต่ว่าให้กัน
ฟังสืบต่อมา ฟังพบฉบับที่เขียนไว้ที่ได้มาพิมพ์ในสมุดเล่มนี้

บทละครของคุณสุวรรณที่เป็นของแปลกนั้น คือ—
บทละครเรื่องพระมะเหตเถเถ คุณสุวรรณแต่งเป็นภาษาบ้าง
ไม่เป็นภาษาบ้างปะปนกันไปแต่ต้นจนปลาย แต่ใครอ่านก็
เข้าใจความได้ตลอดเรื่อง ความชอบนั้นอยู่ที่ตรงข้อนี้ ส่วน
บทละครอุณรุทร้อยเรื่องนั้น คุณสุวรรณเกณฑ์ให้ตัวบท
ในละครเรื่องต่าง ๆ มารวมกันอยู่ในเรื่องเดียว ถ้าดูโดย

(๑) ข้าพเจ้าได้กล่าวในคำนำเพลงยาวคุณสุวรรณว่า ถึงแก่กรรม
เมื่อรัชกาลที่ ๔ นั้นผิดไป

กระบวนการความเข้าใจจะละเอียด แต่ไปได้ทางด้านวงกลมกับแสดง
 ความรู้เรื่องละครต่าง ๆ กว้างขวาง เพราะในสมัยนั้นบท
 ละครยังมีได้พิมพ์ คุณผู้วรรณคดีซึ่งพยายามมากที่สุด
 จึงได้รู้เรื่องละครต่าง ๆ มากถึงเพียงนั้น แต่มีอยู่บท ๓ ใน
 อุนนุทร้อยเรื่องของคุณผู้วรรณคดี ซึ่งควรสรรเสริญในกระ
 บวนการความว่าเป็นความคิดแปลคดี คือบทจำแสงตัว ซึ่งพิมพ์
 อยู่หน้า ๒๔ ในเล่มนี้

กรรมการหอพระสมุดฯ หวังใจว่าเมื่อท่านทั้งหลาย
 ได้ทราบเค้ามุกของบทละครคุณผู้วรรณคดีดังกล่าว คงจะ
 พอใจอ่านบทละครของคุณผู้วรรณคดีทั้งนี้

๑๖ ทรงพิมพ์ สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓

* ในเล่มนี้เป็นหน้า ๔๑

บทละครเรื่องพระมะเหลเถไถ

ของ

คุณสุวรรณ

ห้า^๕ ๕
๐๕ เมื่อนั้น

พระมะเหลเถไถมะไหลเถ

สถิตย์ยังแท่นทองกะโปลา

ศุขาปาลากะเปเต

วันหนึ่งพระจึงมะหลีกตี๊ก

มะเหลเถไถไพรพริกมะริกเข

แล้วจะไปเที่ยวชมมะลมหเต

มะโลโตโปเปมะลุดู

ตรีแล้วพระมะเหลเถไถ

มะเลโตโคตคละมะหรุจู้

จรจรัดคันคัตพลัดพลู

ไปสู่ปราสาทท้าวโปลา ๑ ๖ คำ ๑ เพลงซ้ำ

๑๖ ครั้นถึงจึงเข้าตะหลุดคุด
 ก้มเกล้าเกล้าคุดกะหลาด้า
 มะเหลโลกราบไหว้ทั้งสองรา
 จึงแจ้งกิจจามะเลาเตา
 ค้วยบัตันตัวข้ามะเหลเถ
 ไม่สบายถ่ายเทกะเหงาเก้า
 จะขอลาสองราหน้าเจ้าเกล้า
 เทียวมะไลไปเป้าพนวัน ๑ ๔ คำ ๑

๑๗ เมื่อนั้น

ท่านท้าวไปลากะปาหงัน
 กับนางตาลากะปาลัน
 ได้สคุดรุมหันมะเลเท
 มะลอกทอกบอกว่าจะลาไป
 พนาป่าทำไมจะไพล่ผล
 มะเลอเตอเปือเปือนเทียวเชือนเซ
 จึงตรัสห้ามมะเหลเถมะเลทา
 เจ้าอย่าไปไซเชกะเปลู

จงเอ็นคูป่อเถิดมะไหลถา
พระมะเหลเถไถเฝ้ามะเลาชา
ก็จាំให้ลูกขามะลาปอง ๑ ๖ คำ ๑

๑๑ เมื่อนั้น

มะเหลเถไถทูลลามาหองก้อง
จึงตรัสสั่งเสนากะजारอง
ให้ผูกม้าป่าป้อองกะจิ้งกิ้ง ๑ ๒ คำ ๑

๑๒ บัดนั้น

เสนารับสั่งกะจิ้งกิ้ง
ไ่ม่นั่งนั่งวิ่งไปมะลิ่งตึง
มะลันตันครันถึงจึงบอกกัน
ว่าบัดนี้มารับสั่งมะเหลเถ
ให้ผูกม้าป่าเปะกะหงันกัน
จะเสด็จเตร็จเตร่วมะเลตัน
ว่าแล้วชวนกันมะแลงแดง ๑ ๔ คำ ๑

๑๓ ^{ธานี}ผูกเบาะอานพานหน้ามะเลาะเตาะ
เข้มสลักปีกเปาะกะแ่งแ่ง

เตรียมทั้งพหลพลแบ่งแมง

แล้วไปทูลแถลงมะแรงตา ฯ ๒ คำ ฯ

ว่า ^๕เมื่อนั้น

พระมะเหลเถไถมะไหลเถ

ได้ฟังเสนาทะเลาป่า

เสด็จมาที่สรงมะลงโซ ฯ ๒ คำ ฯ เสมอ

^๖โหม สระสรงทรงสุคนธ์ปณฑลิก

ลูปไล้ไปปักกะงัก

สนับเพลาเชิงไซกะไรโจ

ภูษาสี่สะโรกะโปลัน

เจียรบาดปักทองกะลองเต็ด

บันเหน่งเพชรสายสอดจรอดฉัน

ฉลององค์อย่างน้อยกะปอยลัน

มะลงหวงปวงบันคั่นทองกร

มงกุฎแก้วแหววามมะวาบรับ

กรรเจียกจันบันกับมะหลอนฉอน

ข้ามรงค์จินตาคะราชอน

ตลุตลุคอรชรมะลอนขัน
 ดูเล็อบเช็อบเหล็อบแลกะโปงโลง
 งามดั่งบึงโปงก้างันกัน
 กะงวยกวยฉวยพระแสงมะแรงตัน
 มอระตอกี่รันขันอาชา ฯ ๘ คำ ฯ เชิดฉิ่ง ฯ
 ว่าง ^๑พร้อมหมู่โยธาพะลาแหน
 พลาหับนับแสนแน่นหนา
 ใต้ฤกษ์เล็กพหลมะลนทา
 ออกจากภารากะปาโล ฯ ๒ คำ ฯ กราว
 ชมคง ^๑พระชมเขานาเนนกะหรงกก
 รุกขชาติคายนคมะโหลโต
 มะลาตันสาระพันกะลันไป
 กะลาบี่โยมะโยตัน
 มะโยดิงปริงปรางกลางสาบ
 ลางสาตหาดหาบมะหลันป็น
 มะลันปี่สี่เสียดประเหยียดกัน
 ประยงค์แก้วแฉวพันมะลันดา

มาลีดวงพวงช่อมะลอซร
 มาลีชาติมาตช้อนมะรอนดา
 มะรินชิงจิงจ้อมะยอตา
 มะขมเต็มเต็มตามะกาโต
 มะกาลิงปิ้งป้อมกะทุ่มท้อน
 กะทิงถินกลั่นขจรมะลอนโหว
 มลิวันมันโมกกะไหลกโก
 กุหลาบแกมแนมโยทกาลี
 กาหลงชงโคมะโยแป้ว
 มะโยปมนมแนวมะแลงฉี
 มะไลยฉาวสาวหยุดมะลุดลี
 มลิลาสารภัมมะลีไซ
 พระชมปักษากะลาซอน
 กะลาฉินบินว่อนกะล่อนโฉ
 กะลิ่งเฉียบเหยียบแก้วแก้วแมวโม
 แก้วเมงหมื่นผินไผพะโวตา
 พระวาติบจิบจาบคาบไซ

ขาบเค็ยงเขาไฟไถลดา
 ถลาโถมโถมจับมารับกา
 รับกันจำพันจากะสาลม
 กะสาเล่นเบญจวันมะตันปี
 มะตันโปโนรัมมะถัสม
 มะลาโสณโกฏจากะทาทม
 กะทาเท่องเงื่องมมะลมปา
 มะลาปังก้องโคลงอโถงถ่น
 อลุ่มลือแอนกะแรนฉา
 กะเรียนฉาบคาบคั้นมะรันบา
 มาร่อนบินกินหว่ามะลาแซง
 มะลาชคส์ตวากระสาสูง
 กระแสเส็ยงเค็ยงยุงกะรุงแฉ่ง
 กะรอกถวยกล้วยไม้ดูไ่วแวง
 ดูเหว่าหวานขานแข่งระแวงวัง
 ระเวงแหว่แจ้วเจือขระเรือขร้อง
 ระเรือขรมก้องมะลองก้ง

มะเลียบกิ่งทั้งถ่อนมะลอนกิ่ง
 มะเถ่นกิ่งชิงรังมะลังโต
 มาไลตเต้นเม่นหมี่ชะนีบ้าง
 ชะนีแบดแรดข้างกะงางโก้
 กะแหงนเกยเสยแทงทะแยงโย
 ทยานโยกโสกโสทะโลเป
 ทลายปิ่นกล่นเกลื่อนทะเลื่อนเท่า
 ถลาโถมถ่มเท่าทะเลาเส
 ถลันล้ำล้ำสวบระยวบเข
 ระยำยับทับเหมะเลทอน
 มะไลโทโคถึกมรั๊ก
 มรั๊กคาพาชะมะหลอนดอน
 มาลบเชื้อเสื่อสิงห์มะหิงษ์จร
 มหาใจไกรสรมะลอนชา ฯ ๒๘ คำ ฯ เชิด

สมิงทอง เหมือนนี้

พระมะเหลเถไถมะไลถา
 เพลิดเพลินฤทัยมะไลทา

ล้มทุกข์สุขขามะลาจี
 ละเถิงจนสนชยาหัสตง
 หัสตบับถบถกวีศรี
 พระจึงมีสิงหนาทประภาสพี
 สั่งพวกเสน่่มะลาธา
 ให้อับยังพหลกระนจง
 กะรวมชอมลื้อมวงมะรงฉา
 แล้วให้ช่วยกันมะรันทา
 มะเรทบับพลับพลาพนาตี ๗ ๖ คำ ๗

๑ ราช บัดนั้น
 เสนารับสั่งมาตั้งปี
 มะลุกปุกคูกเข้ามะเถาคี
 มะรันทังคังมีมะลาธา
 เกณฑ์กันพื้นแฝกมะแตกแจง
 กัดขุดลุดแขงมาถางฉา
 กะรับขับสรรพเสด็จมะเรัจดา
 สำเรัจตามบัญญัติชามะลาเท ๗ ๔ คำ ๗ เจริจา

๑๑ เมื่อนน

พระมะเหล็กเถไถมะไหลเถ
เสด็จขึ้นพลับพลามะลาเท
มะไหลลอนนอนเอ้ทะเวกา ๑ ๒ คำ ๑

๑๒ ทะเวศกายคายนันรัฐจวน

ร้อนใจใคร่ครวญหวนหา
หวนโหยโดยคั้นในวิญญา
วิญญาจากปรามะราโท
มาแรมทางกลางป่าพนาดอน
พนาแดนสิงขรมะบอนโด
มาเย็นเฉื่อยเรื่อยร่างน้ำค้ำโพ
น้ำค้ำพรมลมโวมะโรดอน
มารันต่างนางในรำไพพัต
รำเพยเพียงเคียงรัตนบัจจурณ์
ปชมที่ศรีไสจะไลซอน
จนหลับซิดสนิทนอนมะลอนชา ๑ ๘ คำ ๑ ตระ

ขาน
๐ มาจะกล่าวบทไป

ถึงท้าวหัสโนขมะไหลลา
 สติคย์ทวิมานมะลานชา
 กายารूंร้อนมะลอนจ
 จึงตั้งทิพเนตรมะเถดป้า
 ในชมพูแผ่นหัตถ์มะลาถ
 เห็นพระมะเหล็กเถเวท
 มาแรมรังค่างทมะลีไซ
 เพราะไม่มีคัจจุสม
 เสวยรมย์ราชมะลาไส
 ผู้เคี้ยวเปลวองค์มะลงไต
 จำเราจะให้มะไลทา
 อันลูกท้าวไทมะไลท
 เลิศล้านาวมะลีธา
 ชื่อนางตะแคงแกงมะแคงกา
 วาสนาควรรคุ่มะลูตอง
 อัมรินทร์จินตนาแล้วราเชด

เหาะระเห็จจากวิมานมะลานทอง

มายังกรุงไกรมะไลทอง

โดยจิตคิดปองมะรองแทง ๆ ๑๐ คำ ๆ เหาะ

ร้าย ^๑ ครันถึงซึ่งภารามะลาตั้ง

โกสีย์ลงบังมะลังแต่ตั้ง

เข้าไปในปรางค์มะรางแซง

อุ้มองค์ตะแดงแกงตะแดงมา ๆ ๒ คำ ๆ เชิด

๑ เหาะลิวปลิวฟ้ามาฉับพลัน

ถึงพลับพลาสุวรรณมะลังกา

วางองค์ลงโกสีย์มะไลชา

อัมราพินิจมะถิดชู ๆ ๒ คำ ๆ

๑ ^๑ ชมโฉมงามตั้งสุวิยันมะลังค่อน

เคียงดวงศศิขรมะลอนฉู

จะดูไหนดวิโลกะไรดู

สมสองครองคู่จะดูเจ

ดูโฉมตะแดงแกงแมลงกัก

งามตั้งเพชรรัตนมะลัดเถ

งามพระมะเหล็กเถใดเท
ตั้งสุวรรณเอ็นเอละเถทา
สมวงศ์ทรงศักดิ์จักรพรรดิ
สมเชอเนอกระษัตริย์มะลัดถา
สมทรงคกงครองกะรองปา
เป็นมหาจรโรงมะโรงกี
แล้วท้าวหัสโนยมะไลถา
ก็ออกจากพลับพลาพนาศรี
สำแดงแผลงอิทธิฤทธิ์
ไปสู่ที่วิมานมะลานทา ๑ ๘ คำ ๑ เชิด
ร้าย ^๕ ^๕
๐ เมื่อนั้น

พระมะเหล็กเถใดมะไลถา
ผวาตุนพันจากมะรากปา
เห็นนางกัลยามะลาที ๑ ๒ คำ ๑
ชมโฉม ^๕
๐ พระเพ่งพินิจมะลิดดัก
ประไพภักตร์เพียงจันทร์มะลันถี
อรชรอ่อนแอ้นมะแรนจี

เลิศล้ำนาร่มะลิตา
 ฤาหนึ่งนางในมะไลจิก
 พระไพโรพฤกษ์พระไทรมะไลตา
 แกล้งจำแลงแปลงกายมะไลทา
 มาหลอกเล่นเห็นมามะลาตม
 ฤาหนึ่งยักขินีไพโร
 มาคิดปองล่องใจมะไลตม
 ทรงโฉมโสภามะลาตม
 จึงจำจะปลุกชวนชมชื่นลมปู ๆ ๖ คำ ๆ
 ๑๐ กิตพลาตทางอิงมะลิ่งออง
 ค่อยประคองปลุกนางมะลาตม
 เจ้ามชื่นต้นเถิดมะเถิดตู
 แล้วเล่าโฉมโฉมตรุมะลูเตา ๆ ๒ คำ ๆ
 ๑๑ เมื่อนน
 โฉมนางตะแลงแกงมะแลงเก้
 ลืมเนตรเห็นองค์มะลิ่งเท
 นางเขว้เคื่องขัดบัตกร
 เออโฉนไยท่ากะล้ากัก

มาหาญหักไม้เกรงมะเลงลอน
 ไข้อยู่ถึงภารากะลาตอน
 ไปลักพามาซ่อนมะลอนไซย ๑ ๔ คำ ๑

๐ เมื่อนั้น

พระมะไหลไถเถมะเหลเถไถ
 ได้ฟังพจนามะลาไท
 ภูวไนยจึงมีมะลิตา ๑ ๒ คำ ๑

ไอโถม โนมเจลา

๐
 พี่จะเล่าให้แจ้งมะแดงกำ
 เดิมทีพี่จากมะรกกา
 มาเที่ยวเล่นป่ามะลาไซ
 พอค้าย่าแสงมะแดงซ่อน
 พี่ตะหลุดหยุดนอนมะลอนไถ
 เป็นกุสลดลจิตมะลิตไท
 เคยได้เคียงคุ่มะลูทอง
 ซร่อยว่าเทวีญมะลันที่
 อ้อมองค์มารศรีมาสมสอง

จึงได้ประสบผลบออง

นวลน้องเจ้าอย่าเงินมะเถินใจ ๑ ๖ คำ ๑

ร้าย ^๕เมื่อนั้น

โถมนางตะแคงแกงมะแลงไก่

ได้ฟังถ้อยคำมะลำไท

ทรมวยจึงตอบมะลอบที่

ไปว่าเอาเทวญมะลันตุ

เหมือนหนึ่งใครไม่รู้มะลูถิ

เมื่อครั้งไรใครพามะลาซี

กุมเก็บเอามาเลาตา

แล้วนางแค้นขั้ตมะลัคตอน

เคื่องก้อนภูวโนขมะไหลตา

น้อยถุณันน้ำเชอมะเรือปา

มาเสกแสรังแกล้งว่ากะลาเถา ๑ ๖ คำ ๑

๐ ^๕เมื่อนั้น

พระมะไหลไถเถมะเหลเถา

เห็นนางกัลยามะลาเถา

จึงตรัสโถมเถ้ามะเถาปอน ๑ ๒ คำ ๑

ชาควั ๐ คุก่อนโถมครุมะลูถึ
เทวี่มิเชอมะเหล็ถถอน
อันพระอุณรุทมะลูชอน
เทวากี่พาจรมะลอนเกา
ไปสมสร้อยอุษามะลาตี๊ก
โถมยงจงนี่กมะลิกเก้า
น้บุญของพี่ยามะลาเตา
จึงพาเข้ามาสมมะลมเต
ว่าปลาททางถคมะหลดติด
อย่าอายเอียงเบี่ยงบิตมะถิดเป็
นางบ้องบัตหัตถามะลาเท
มะโลโตโปเปมะเสตุง
สองกิริมย์ชมเชยมะเลขปม
สำราญรมย์วันเว็งมะเถิงตุ้ง
สัพยอกหยอกเข้ยามะเลาซุง
สมสวาด์มาคมุงมะลูงแซง ๑ ๘ คำ ๑ โลม

๑๐ ภาชนะรูปร่างต่างแสงมะแสงทอง
 สกุนต์ร่ำร้องมะรองแจ้ง
 พระต้นจากไสยาสน์นลาดแทง
 ชวนองก์ตะแสงแกงมะแสงกง
 สระสร้งภักตรามะลาเต็ด
 สรรพเสด็จออกจากมะลากัง
 พร้อมหมุ่ทหารมะลานปง
 กัมเกล้าแก้วคงมะลงแดง
 พระจึงมีสิ่งหนาทมะลาตจุ
 เหวยหมุ่ทหารมะลานแดง
 จงตรวจเตรียมโยธามะลาแกง
 ตามตำแหน่งของไครมะไลที ๑ ๖ คำ ๑

๑๑ บัดนั้น
 เสนารับสั่งมะถึงปี
 ต่างชะแจ้งแลคุดมะลูจ
 พาทเบยวบุ้มมะลุดตุง
 แล้วมาเร่งรัดจัดเจ้า
 พร้อมพรังตั้งเก้ามะเลาปุง

คอยพระมะเหล็กเถลิง
ต่างนายหมายมุ่งจะลึงทา ๑ ๔ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

พระมะเหล็กเถลิง
ชวนนางตะแกลงแกงมะแลงกา
ขันทรงคชามะลาญ
ออกจากพลับพลามะลาโท
ทวยหาญขานไห้ตะลุ่มปุย
ตัดต้นนั้นบุกปุกปุย
อิหลุกขลุขลุยมะลุ่มปอย ๑ ๔ คำ ๑ เชิด

๑ มาจะกล่าวบทไป
ถึงท้าวไทอสุรามะลาก้อย
มรยภาคชาติเชื้อสะเวือคอย
สุราต้องกองกอยพะลอยไซ
เพราะลอบชมนางฟ้าสลาไสค
ศุภีซ้ำทำโทษมะโคคไซ
มาตัวขาดออาจองทะเลงใจ
เที่ยวไล่จับสัตว์ไพรสะไรกุง

สุรากินสิ้นซากมาหากทุกข์
 กำลังอยากมากบุกมะลุกบุง
 มาแลปะมะเหลไถสะไรซุง
 สุราชาติมาค่มุงมะรุงแขง
 มราชักยักยบ่องมาลองคุด
 มาลอบค้อมค้อมอยู่พะคุดแดง
 พอได้ทีถลามมะหามแหง
 มะฮักทำสำแดงแทงกั
 ถลาภายหมายมันมะลันจ้อง
 มะเหลจับรับรองสะรองกั
 สุราก็อยถอยท่ามะลารี่
 มะเหลรุกคลูกกลี่ประชีไซ
 ประชิตชิงอาวุธยุทธนา
 ักยัทนงทรงคทาตะลาไป
 คลบบ้องคล่องแคล่วมะแลวไท
 มะลวงทีหนี่ไถ่มะไลทอง ฯ ๑๒ คำ ฯ เชิด

หมดฉบับ เข้าใจว่าของเดิมก็จบเพียงเท่านั้น

บทละครเรื่องอุณรุทธหรือชเวง

ของ

คุณสุวรรณ

บทละครเรื่องอุณรุทร้อยเรื่อง

ของ

คุณสุวรรณ

ฉบับ ๔ ๕
๑) เมื่อนั้น

พระอุณรุทผู้รุ่งรัศมี
สมส้อยู่ด้วยนางจันทิ
ภุมิตรวีตริกนิกไน
แค้นด้วยอิเหนากุเรป็น
กับสุวรรณมาลีศรีใส
เอนางจันทิตายาใจ
ไปยกให้พระสมุทบุตรระดู
เสียดायวงศ์อัญญาเดหวา
พระราชาก็องแค้นแสนอดสู
เหม่เหม่อสุรินคุดหมิ่นกู
จะได้คุดฤทชกันในวันนี้ ๑ ๖ คำ ๑

ปันคลัง คำวิปลาทงมีพจนารถ
 สั่งท้าวสันนุราชเรืองศรี
 กับทั้งคำมะหงงเสนี
 จงจัดพลมนตรีอ้อ่านาน ๆ ๒ คำ ๆ
 ราช เมื่อนั้น
 กุมภกรรัฐค่านับรับบรรหาร
 กับพระคาวิปริชาชาญ
 รับสั่งแล้วกลานออกมา ๆ ๒ คำ ๆ เสมอ
 ยานี้ เกณฑ์หมู่จตุรงค์องอาจ
 พรหมทัตธีราชเป็นกองหน้า
 ปีกซ้ายชุนรัตนราชา
 ปีกขวาอินทรชิตฤทธิรงค์
 กองหลวงล้วนสันตักจัดเจน
 กะเกณฑ์ให้พระสุวรรณหงษ์
 คุมพวกพหลธรรงค์
 แล้วโบกธงสัตยญาคลาไคล ๆ ๔ คำ ๆ กราว

ว่า^๑ ๑๑ ออกจากขี้ตขินธานี
๑๑ บัดพลเรือนถ่นห้วนไหว
๑๑ เร่งทัพขับพลสกลไกร
๑๑ เข้าในเหมันต์ทันที ๑ ๒ คำ ๑ เซ็ด

๑๑ ครั้นถึงจึงถวายอภิวาท

๑๑ ท้าวพิไชยนุราชเรื่องศรี
๑๑ ด้วยบัดนี้สุวิญษาเป็นกาล
๑๑ ภูมิจะคิดประการใด ๑ ๒ คำ ๑

๑๑ เมื่อนั้น

๑๑ ท้าวบรมจักรกฤษณ์เป็นใหญ่
๑๑ ได้ฟังคั่งแค้นแน่นใจ
๑๑ ดุดันเป็นได้อมตธา
๑๑ ไปรักใคร่ไอ้เงาะมันเหมาะเหลือ
๑๑ จะสับเชือดเลือดเนื้อให้สังขาร
๑๑ เหตุไฉนใยทำอหังการ
๑๑ มาถ้กองค์บุษบาพาไป ๑ ๔ คำ ๑

ไอ้ ^๔เมื่อนั้น

วิมาลาออกสั่นหัวน้ําไหว
 กอดบาทบุษย์เข้าทันใด
 พระภูวไนยขอย่าเพื่อไกรธา
 ลูกได้ผิดแล้วอย่าถือโทษ
 พระสุวิยงค์จงโปรดเกศา
 เมื่อข้าประสูติลูกยา
 ได้ยินเสียงโศกจาบัลย์
 เจ็ดนางเอาผ้าพันตาไว้
 ภูวไนยขอย่าเพื่อหุนหัน
 ว่าพลางครวญคร่ำรำพัน
 ศรีประจันไม่เป็นสมประดี ฯ ๖ คำ ฯ โอด

^๖ไอ้ ด้วยพระล้นทองห้องพัศตร์
 แค้นน้ําคัดจจะม้วยเป็นผี
 ไปสมสู่อยู่กับกัณฐกาก็
 นางเมรีรำไรแล้วไปตาม
 ตะโกนกร้องเรียกพ่อสังข์หอย

มาหาแม่สักหน้อยอย่าเกรงขาม
เรียกพลางทางแกลงแจ้งความ
เกสรพราหมณ์เขว่นชบสลบไป ๑๔ คำ ๑ โอด

๑ เมื่อนั้น

พระมงกุฎเสวราสร้อยละห้อยให้
เห็นองค์อุณากรรณบรรลักษ์
มิได้กินสมประดู่มา
ไอ้แม่เจ้าประคุณของลูกรัก
นางยักษ์มาม้วยสังขาร์
ว่าพลางทางชนออาชา

พาห่อนัยนาเหาะไป ๑ ๔ คำ ๑ เชิด

๑ ครั้นถึงรดาพระสักร

วานรบินดั่งจะมีไทร
ถวายดวงจันทร์ทันใด
กับท้าวโททศวงศ์ทรงศักดิ์ดา ๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น

ท้าวไกรสุทธสารवलสรवलว่า
ชนชมด้วยสมเจตนา

ได้ดวงชะตาชาละวัน
 คว้าจะดับเข็ญให้เป็นยุค
 ให้ภาราผาสูกเกษมสันต์
 อันอัจฉินทาอาชรมย์
 จะได้เล่นเห็นกันไอ้ลันได
 ทั้งลักษณะวงศ์ทรงฤทธิ์
 จะดวงล้างชีวิตให้จงได้
 เสียที่ที่เลยมิ่งไว้
 ดูคู่เป็นได้ไอ้โสภิน
 ขับนางจันทามเหสี
 ให้คนทั้งธานีเขาดิน
 ไปสมสู่อยู่ด้วยมุจลินทร์
 ขอพระกลืนคั่งแค้นแสนทวี
 ทั้งน้อยจิตคิดถึงค่านางอำพัน
 ออยากจะใคร่ให้เห็นให้เป็นสี่
 คิดพลางเจ็ดนางจรลี
 ไปเขาะเขี้ยวพระมณเฑียรไชย ฯ ๑๐ คำ ฯ เพลง

เข็ ^๑ ครันถึงจึงมีวาจา
 เจ้าไกรทองพงสาเป็นไฉน
 ง่วงเหงาเศร้าจิตคิดถึงไกร
 เหมือนบัวใบไม่เป็นสมประดี
 เสี้ยแรงหวังตั้งจิตพิสวาส
 ไปรักใคร่ครุฑราชบิภษ
 นางจันทาว่าชั่วตัวอัปรีย
 ออกลูกไม้ดีเป็นท่อนไม้
 ชะนางคนดีไม่มีชั่ว
 เลือกฝักงามนักษัตรรักใคร่
 ตะคอกขู่ชุกถ้องดวงใจ
 ไยไผเขาองค์เจ้าลงกา ฯ ๖ คำ ฯ เชิด

ราษฎร์ ^๑ เหมือน
 พระดาวเรืองเกื่องแก่นแสนสา
 ได้ฟังถ้อยคำนางรมภา
 มาเขาเข็ช้านว่าไร
 เหม่เหม่พระมเหสีเอก

โหยกเหยกหยาบช้าไม่ปราศรัย
 พลังฉวยพระขรรค์แก้วแววไว
 เลี้ยวไล่ฟาดฟันกัลยา ฯ ๔ คำ ฯ

สับไทย อ้อเอ๋ยอ้อเฒ่า

กฤษะบันเกล้าเกศา
 อวดว่าตัวดี
 วังหนัไยนา
 โขยตีศรีมาลา
 ลูกข้าทำไม

๐ ทรงเอยทรงเดช
 พระนารายณ์เชิเบศร์ไปอยู่ไหน
 พระมาโขยตี
 ทองประศรีทำไม
 ขุนแสนวิ่งไป
 หมั้นไวยวิ่งมา

๐ แค้นเอยแค้นนัก
 พระลักษณ์แก้วโกรธนางอุสา

เป็นไรไปเข้า
ด้วยเจ้าลγκα
กุมพลอสุรา
ออกมาทำไม

๑ ทรงเอยพระทรงฤทธิ
ข้าจะมีผิดก็หาไม่
ท่านท้าวกาหลัง
ผลัดสังข์ศิลป์ไชย
ตกเหวลงไป
มิได้กลับมา

๑ อีเอยอีโสทร
กลับกลอกยกย่อนเป็นหนักหนา
กูรู้อยู่แล้ว
อีแก้วกิริยา
ชิงชังสุวิงษา
มุสาใส่ไคล้

๑ ภูเขาภูมินทร์

พระอภัยนุสนิออย่าสงสัย
อันองค์วิดา

จรกาลักไป

มโนราห์จึงให้

แก่ไชยสุวิงศ์

ทูลพลาทางจร

นสรพระองค์

ต้นตัดตัดพง

วิงตรงเข้าไพร ๗ ๒๐ คำ ๗

ว่า ^๕เมื่อนั้น

๑ พระโศวัตร์ศรีไส

ครั้นเห็นมฤคิหนีไป

ภูไนยพิโรชโกรธา

กรกุมตรระบองแก้วแววไว

พร้อมเสนาในยักษา

แล้วแผ่นโผนโจนขันไอยรา

เคลื่อนคลาพหลพลไกร ๗ ๔ คำ ๗ เชิด

๑ น้อยฤาอีมีจักกาลี

คบชู้แล้วหนีพ่อได้
 ทิ้งเพชรมงกุฎวุฒิไกร
 กงบรรลักษ์ด้วยมืออสุรา
 ไสข้างพลางเร่งจัดรงค์
 สององค์เที่ยวเสาะแสวงหา
 คะนิงหวนกรวญถึงบุษบา
 แก้วตาของพ่ออยู่แห่งใด
 พระกู่ก้องร้องเรียกเกสรน้อย
 แม่ยอดสร้อยนารีอยู่ที่ไหน
 ให้ขัดสนทลนทลายไป
 ภูวไนยชั้นทรวงเข้าโศกา ฯ ๖ คำ ฯ โอด

๒ ใ้ โือนางมณฑามารศรี

บานนี้จะละห้อยคอยหา
 เข้มครรรภ์เจ็ดเดือนไม่เคลื่อนคลา
 ไกลวัลริษยาอาชรรม์

จำจะไปสังหารผลาญชีวิต
 ปโรหิตพ่อลูกให้อาสัญ
 แล้วจะชูปิตุรงค์์ทรงธรรม์
 จะได้พาอำพันมาธานี ๑ ๔ คำ ๑

๐ ราช อัมรินทร์จินตนาแล้วคลาไคล
 บัดใจก็ถึงพนาศรี
 เห็นเกษสุวิงสันชีวิ
 กลังกลางบ่ถพื่อนาถใจ
 จึงเอาน้ำทิพย์มาโสรจสรง
 เจ้าจงไม่มีว้ยดักษัย
 พระจึงเล่าแถลงให้แจ้งใจ
 อีประไพสุริยาเป็นกาลิ
 ระยานักไปรักไอ้โจรคง
 เราสาปส่งเป็นขณะนี้เสียทีนี้
 จงรีบไปเถิดจะได้นางวาริ
 ท้าวนาถิ์ช่อนไ้วโนไพรวัน ๑ ๖ คำ ๑

๑๕
๑ เมื่อนั้น

วรวงศ์ปรีดีเปรมเกษมสันต์
ได้ฟังพระมหานักธรรม
รำพันเสร็จสิ้นด้วยยินดี
ครั้นแล้วเคารพอภิวันต์
องค์ท้าวประมอดันเรื่องศรี
พระกลามาชนพา
ขุนกระบี่เหาะตรงเข้าพงไพร ๑ ๔ คำ ๑ เชิด

๑๖
๑ จึงชักอาชารว่อน

ยังยอดสิงขรเนินไศล
แล้วพระศรีเมืองเรืองไชย
ก็เข้าในคูหาวันรินทร์ ๑ ๒ คำ ๑ นุชฉาย

๑๗
๑ ไอ้โสม น้องเขยน้องรัก

ปวะหลิมเลิศลักษณ์เจ็ดฉิน
แต่พี่เที่ยวหาทุกธานี
มิได้พบขอพระกลั่นกลอยใจ
เสียดายเจ้าเกิดมาเป็นกุมภีร์

ในเมืองมนุษย์เช่นนหามิไม้
 ขอลามข่าวสาวน้อยกลอยใจ
 เป็นไฉนมาอยู่แต่ผู้เดียว ฯ ๔ คำ ฯ

วัย ^๕ เมื่อนั้น

วิมานจันทร์ผันแปรแลเหลือว
 ได้ฟังพระรตพลลดเหลือว
 นางบิดเบี้ยวเบือนหน้าแล้วพาที ฯ ๒ คำ ฯ

๑ ทรงเอยพระทรงฤทธิ

ข้าพลอยผิดด้วยชายทองประศรี
 ไปส่อชกสร้อยฟ้าให้คว่ำ
 พระสุลีสำส่งให้ลงมา
 รู้แล้วอย่าไต่อยู่นาน
 พระยามารจะลงโทษา
 ดั่งนางตะเกาทองทั้งสองรา
 ข้ากลัวอาญาจงคลาไคล ฯ ๔ คำ ฯ

ชาตรี ^๕ เจ้าเอยเจ้าพี่

นางคันธมาลีศรีใส

พี่จะเล่าแกลงให้แจ้งใจ
เดิมได้มาลาในวารี
ออกนามอุบลในเวหา
ในสารว่าบุตรพระฤๅษี
จึงสู้ติดตามมากับพาส์
เทวจึงแจ้งกิจจา ฯ ๔ คำ ฯ

ว่าข ๕
๐ เมื่อนั้น

นางผมหอมตรอมใจเป็นหนักหนา
ฟังพระพิมพ์สวรรค์จันทรจา
กัลยาเคืองขัดตัดรอน
ข้าคนชั่วช้ากาล
ออกลูกไม่ดีพระทรงศร
จะสู้อยู่ในพนาคร
มิขอคืนนครอยุธยา ฯ ๔ คำ ฯ

โธม ๕
๐ นื่องเฮยนื่องแก้ว

เป็นบุญแล้วได้พบขนิษฐา
เต็มพิศด้วยฤทธิปะตาปา

รจนาย่าได้เดือดดาล
 แต่พี่เต๋วเฝ้าหาทุกธานี
 ชวบมว่าจะม้วยสังขาร
 สุกลักษณ์ไปแจ้งเหตุการณ์
 จึงได้ข่าวสารบัดนี้ ๑ ๔ คำ ๑

๑๕
 ๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

นางสุวรรณทลิกามารศรี
 ได้ฟังวาจาพาล
 เทวจึงตอบคำไป
 ชังว่าพระแสนพิศवास
 จึงไม่คลาดจากเมืองหมันหยาได้
 อันนางเทพลดาयाใจ
 ที่พระองค์เก็บได้ในกลอง
 จึงกลับไปภิรมย์สมสนิท
 เชบชิดสมสู่เป็นคู่สอง
 อันข้าไฉรจะอยู่ในผอบทอง
 พระไปครองนคราให้สำราญ ๑ ๖ คำ ๑

สมิงทอง อนิชา

นางสามนักขายอดสงสาร
 ศรีสวัสดิ์มาตครอนราน
 ไซ้จะแค้นพจมานมาพาที่
 กำลัฏฐชู้เข้าเขาเงิน
 จึงเพอญให้ชังมเหสี
 ไม่ทันสั่งนางลักษณวดี
 พระลอจรลีตามไป ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

รับ เมื่อนั้น

นางประทุมเทวีศรีไส
 ผวาตุนพ้องค้อรไท
 ไม่เห็นพระภูวไนยที่ไสยา
 นางเที่ยวค้นควาหาจบ
 มิได้พบพระไกรวงศ์พงศา
 เห็นโลหิตผิดแถ้วนะอกอา
 ทังหอกย่นค้อยหน้าบัฏชรชัย
 เกิดเหตุทงนเพราะพลเตียง

ว่าปลางนางแปลงกายา
 เป็นองค์สุดาเขาวมาลัย
 ๕ รพลให้กลายเป็นโยธา
 โยธาแปลงเป็นคชสาร
 พาศ์แปลงเป็นอาชาชาติ
 พระพรหมานแปลงเป็นท้าวชาติดา
 ไกรสรให้แปลงเป็นสิงหราช
 สกุนชาติให้แปลงเป็นนิกษา
 พระรามเศสแปลงเพศเป็นรามา
 พยัคฆานแปลงเป็นพยัคฆ์
 พระยาครุฑแปลงเป็นสุบรรณจร
 วานรแปลงเป็นกระบี่ศรี
 นาคาเป็นพระขवासุกรวิ
 โกลิย์แปลงเป็นท้าวหัตสนัย
 พระสุวิันนั้นเป็นทินกร
 ศศิธรเป็นดวงแขไข
 เจ้าพลาขงามแปลงนามเป็นหมั่นไวย

ชาละวันนั้นให้เป็นกุมภา
 พระอิศวรแปลงเป็นพระศุภ
 ทรพีแปลงเป็นมหิงษา
 เทเวศร์แปลงเพศเป็นเทวา
 กิรราแปลงเป็นกนิรี
 พระยาหงส์แปลงองค์เป็นเหมราช
 พระดาบสแปลงชาติเป็นฤาษี
 โลกกลากายาเป็นควา
 มฤคิ์แปลงเป็นมฤคา
 มยุเรศกลายเป็นขึงพลัน
 ทศกัณฐ์นั้นแปลงเป็นยักษ์
 อุดาการรณนั้นเป็นบุษบา
 บินห์หยั้แปลงกายาเป็นอาฮัน
 ขุนแผนแผลงแปลงกายเป็นพลายแก้ว
 สียะตราเพริศแพรวัวเป็นหย้าหรัน
 คนธรรพให้แปลงเป็นคนธรรพ
 นางพิมกลายเป็นพลันเป็นวันทอง

ต่างคนสำแดงแผลงฤทธิ์
 ทศทิศไหวจบสยบสยของ
 โยธาเหลือหลายกำยกอง
 คับคั่งทั้งท้องสนามใน ฯ ๒๐ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น

พระสุชนรัศมีศรีไส
 พร้อมพวกพหลพลไกร
 ภูวไนยเสด็จจรลี
 ชนนั่งยังเวไชยันตราช
 พร้อมหมู่อำมาตย์กระบี่ศรี
 สังข์แตรแซ่ซ้องกลองเกรวี
 ระดมตีกรณครันสนั่นดัง
 พระกลายคลี่โยธาพลากร
 ออกจากพระนครกาหลัง
 รับเร่งโยธาเข้าป่าร้าง
 มายังสมรภูมิพลัน ฯ ๒ คำ ฯ

๑๑ เมื่อนั้น

ไชยทัตฤทธิแรงแข็งขัน
 เห็นพระมเหสีร่วมชั้วน
 ยกพวกพลชั้นธมาราวี
 พระเวียงกระสันรณฺจวนจิต
 ด้วยฤทธิเสนหุ้มเหมือ
 จึงร้องท้าวแหวยอสูร
 มิงกร้าหาทัพมาจับใคร ๆ ๔ คำ ๆ

๑๒ เมื่อนั้น

ไชยเชษฐีรัศมีศรีไส
 ได้ฟังคั่งแค้นแน่นใจ
 ภูวไนยจึงมีวาจา
 แล้วยิ่งท้าวแหวยกุเปริน
 ไยมิงอาชรรณ์วิชา
 ทำอีกฮักไปลักพระรามา
 ไปไว้ลงกาธานี
 นี้หากกุดติดตามไม่ขามจิต

หวังจะล้างชีวิตกระบี่ศรี
 แม้นรักตัวกลัวตายวายชีวิ
 จงเร่งส่งเมรัยคืนมา ฯ ๖ คำ ฯ

๑๑ เมื่อนั้น

คาราวงค์ทรงฟังไม่กล้า
 แต่ออกช่อกจะให้ส่งองค์เสด็จ
 ผ่านฟ้าอืดอันตันใจ
 ดูก่อนไพนาสุริวงศ์
 อันองค์สุพรรณเจษมัย
 เดิมท้าวกุมภกัณฑ์พนันไว้
 แพบ่สกาจึงให้นางเทวี
 ชึ่งจะให้คืนองค์อัครเศ
 ก็เกรงเดชองค์สารบันหัย
 จะพิโรธโกรธาฆ่าตี
 นำที่ขวันจะบรรลัษ ฯ ๖ คำ ฯ

๑๒ เมื่อนั้น

องค์ท้าวกูเรเป็นเป็นใหญ่

ได้ฟังกรักราดตวาดไป
 มึงอย่าใส่โคลัพาทิ
 ช่างอวดว่านารายณ์แบ่งภาค
 มาจากเกษียรวาริศรี
 เป็นโฉนไม่แฝงฤทธิ์
 ให้อสูกรัชมัดกาย
 ไซ้ให้ไปกับอาชา
 คุณหมุ่โยธาทั้งหลาย
 ให้อสูรมัดตรึงตรามาหานาย
 ทำให้ขายบาทาผ้าฐูลิ
 เสียดแรงหวังตั้งจิตให้คิดตาม
 ไปทำลามเลียมโลมนางโฉมศรี
 สุปรรณลักยักซ์ตามพองามดี
 พระโยคีจะคิดอ่านประการใด ๆ ๘ คำ ๆ

๑ เมื่อนั้น

พระสังข์ฟังแจ้งแกลลงไข
 อันองค์จินตะหราขาใจ

พ่สั่งให้ประหารผลาญชีวิต
 เหตุไฉนพี่น้องสองมนุษย์
 ว่าโคบุตรเป็นลูกราชสีห์
 บิดุรงค์ของคัสุมาลี
 ครอบครองธานีปางตาล
 ฤาจะเป็นบุตรนางกาไว
 ที่พระเพ็ชรพิไชยไปสังหาร
 นางกัณวียมรณาเสียช้านาน
 ท้าวกรุงพลจะคิดประการใด ฯ ๖ คำ ฯ

๑๑ เมื่อนั้น

ท้าวอำไพได้ฟังดังเพลิงไหม้
 รู้ว่าชาติวันบรรลักษ์
 ภูวนายพิโรธโกรธา
 โจนจากรถแก้วแววไว
 เข้าชิงชัยสัพยุกชยักษา
 หมายถึงนางชิงองค์นางโมรา
 โจรป่าบั่นบุกเข้าคฤกคฤ ฯ ๔ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น
 พระศรีสุทนต์รัศมี
 เห็นพระสุริยामาราวี
 ขุนกระบี่แผ่นโผนโจนทยาน
 ทั้งสิบแปดมงกุฎภูมิไกร
 หมายใจจ้านงจงผลาญ
 ทั้งสิบรกรัถาพระขามาร
 ต่างหาญต่างสู้เป็นคู่กัน
 อันพระยาकुศราชอาจง
 จับบุญทนางวงศ์แข็งขัน
 พระณรงค์พิไชยใจฉกรรจ์
 เข้าโรมรันด้วยท้าวสีลยนต์
 วงศ์สุริยามาศย์อาจหาญ
 เข้าต่อต้านด้วยท้าวสิงหล
 องค์พระจันทโครพจบสกล
 เข้าประจัญต่อสู้สุวรรณ
 ท้าวกรดสุริกาญจน์ชำนาญศร

เข้าต่อกรกับกระบิลนิลขัน
อันพระหลวิไชยใจฉกรรจ์
เข้าโรมรันสัပ္ยุทธด้วยอุสุเรน
พระสมุทโคตมเข้ากลมเกลียว
ลดเลี้ยวต่อสู้มูระเหน
เจ้าสาครคนสันตัดจัดเจน
จับได้สุรเสนวานร
ท้าวเสนาภูษิตุทธยาน
เช่นฆ่าเวตาลชาญสมร
อันเจ้าลิขิตฤทธิรอน
สังหารพระยาขรมรณา ๗ ๑๔ คำ ๗

๑๑ เมื่อนั้น

พระตวิภพลโลกนาถา
เห็นวิหยาสะก้าสิ้นชิวา
พระผ่านฟ้ากริ้วโกรธคือไฟ
จึงว่าเหวยสังคามารตา

มาสังหารลูกยาकुคักขัย
 ว่าพลางทางขึ้นคีลปชัย
 แผลงไปถูกท้าวกรุงพาล ๗ ๔ คำ ๗

๑๑. เมื่อนั้น

วายุบุตรวุฒิไกรใจหาญ
 ยี่สิบกรกุมศรพระอวตาร
 สิบโขนฐสังสารสุวิญา ๗ ๒ คำ ๗

๑๒. ปากหนึ่งว่าไอ้เจ้าขวัญเนตร
 บิดุเรศจะม้วยสังขาร
 ขอฝากฝังแก้วเนตรเกษรา
 จงวันทาระเด่นมนตรี

๑๓. ปากสองร้องว่าพิเภกเอ๋ย
 กระไรเลยช่างมาฆ่าพี่
 ขอฝากนางคาราเทวี
 กับสาวศรีนักษณมกำนัลใน

๑๔. ปากสามสั่งความพระสมุท
 ขอฝากบุษมาลีศรีไส

ไอ้พราหมณ์แม่จฉายาใจ
หวังจะได้ฝากผีบิตร

๑ ปากส้วไอ้องคต

โอรสจงจำคำสอน
ตั้งใจภักดีพระสักร
อย่าคิดว่าภูธรเป็นสามี

๑ ปากห้ำร้องว่านางเงือกน้ำ
จงฟังคำนับถือพระฤๅษี
อุตส่าห์รักษาครรภ์เทวี
แม่จะได้เป็นศรีจรรกา

๑ ปากหกว่าเจ้าตะเกาทอง
ทั้งสองอย่าคิดวิชยา
อันองค์อุณากรรณกับสี่ชะตรา
จงนึกว่าพี่น้องท้องเดียวกัน

๑ ปากเจ็ดเสวี่จั่งจะสังขาร์
ชวาฬจะม้วยอาสาญ
ไปยื่นด้ามให้กับโจรใจฉกรรจ์

เลื่อมไถววรรณไยเป็นได้เช่นนี้^๕

๑ ปากแปดวอนว่าทรงยศ
พระรตจงช่วยเผาผี
แม่จะเขียนมนต์เวียกมฤคิ
ไว้กับคิริให้ลูกลยา

๑ ปากเก้าเผ้าสั่งพระอุดรเทพ
ทรงกุขเม็ยจะม้วยสังขาร
น้องรักจักถวายบังคมลา
กลับไปอยู่คุหาในวาริ

๑ ปากสิบเสร็จคำที่ร่าสั่ง
สันกำลังด้วยพิษสรศรี
พราหมณ์ก็กลายกายาเป็นนาริ
สันชัวอยู่ในโพรวัน ๑ ๒๐ คำ ๑

หมดณบับเท่านี้^๕

บทละครเรื่องระเด่นลันได

ของ

พระมหามนตรี (ทวีชัย)

อธิบายบทละครเรื่องระเด่นลิ้นไค

บทละครเรื่องระเด่นลิ้นไค ถ้าอ่านโดยไม่ทราบเค้ามุด ก็คงจะเข้าใจว่า เป็นบทแต่งสำหรับเล่นละครตลก แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น หนังสือเรื่องระเด่นลิ้นไคนี้แท้เป็น จดหมายเหตุ หากผู้แต่งประสงค์จะจัดให้ซับซ้อนสมกับเรื่อง ที่จริง จึงแกดตั้งแต่งเป็นบทละครสำหรับอ่านกันเล่น หาได้ คึงใจจะให้ ไซ้เป็นบทเล่นละครไม่

เรื่องระเด่นลิ้นไคเป็นหนังสือแต่งในรัชกาลที่ ๓ เด่ากัน มาว่าครั้งนมแรกคนหนึ่งชื่อลิ้นไค ท่านองจะเป็นพวกฮินดู ชาวอินเดียชาติเซพเนจรเข้ามาอาศัยอยู่ที่โกต โมสถพรหมณ ในกรุงเทพฯ เทียวดีชอชอทานเขาเลี้ยงชีพเป็นนิจ พูดภาษาไทยก็มีใครได้ หักร้องเพลงชอชอทานได้เพียงว่า "สุวรรณหงษ์ ถูกหอกขยับอกใคร บอกใครก็บอกใคร" ร้องทวนอยู่แต่ เท่านั้น แรกลิ้นไคเที่ยวชอชอทานจนคนรู้จักกันโดยมาก ใน ครั้งนมแรกอีกคน ๓ เรียกกันว่าแขกประตู ท่านองก็จะเป็น ชาวอินเดียเหมือนกัน คึงคอกเลี้ยงวัวนมอยู่ที่หัวบ้อม (อยู่

ราวที่ส่งนามหน้าศาลสถิตยุติธรรมทุกวันนี้) มีภรรยาเป็นหญิงแรกมลายู ชื่อประแคะ อยู่มาแรกตันโตกับแขกประคู้เกิดวิวาทกันด้วยเรื่องแย่งหญิงมลายูนั้น โดยท่านของทักถ้าวในเรื่องละคร คนทั้งหลายเห็นเป็นเรื่องขบขันก็ไซ้กันแพร่หลาย พระมหามนตรี (ทรัพย์) ทราบเรื่อง จึงคิดแต่งเป็นบทละครขึ้น

พระมหามนตรี (ทรัพย์) นี้ เป็นกวีที่สามารภในกระบวนแต่งกลอนแปด จะหาตัวเปรียบได้โดยยาก แต่เขามีชื่อเสียงโด่งดังในการแต่งกลอน ต่อเมื่อถึงแก่กรรมแล้ว เพราะเมื่อมีชีวิตอยู่ไม่ใคร่พอใจแต่งโดยเบ็ดเตล็ด หนังสือซึ่งพระมหามนตรี (ทรัพย์) ได้ออกหน้าแต่งมีปรากฏ แต่โคลงฤษัคดีคนบท ๑ กับเพลงยาวกลอนบทชื่อกับเด่นด้ามคอน (ซึ่งขึ้นต้นว่า "เจ็บคำจาคิดจิตชวย") บท ๑ เท่านั้น ที่พระมหามนตรี (ทรัพย์) มีชื่อเสียงสืบต่อมาจนรัชกาลหลัง ๆ เพราะแต่งหนังสืออีก ๒ เรื่อง คือ เพลงยาว แต่งว่าพระยามหาเทพทองปานเมื่อยังเป็นจมีนราชามาตย์เรื่อง ๑ กับบทละครเรื่องระเด่นต้นโตในเรื่อง ๑

เพลงยาวว่าพระมหาเทพ (ทองปาน) นั้น เด่ากันั้นมา
 ว่าเป็นแต่ตอแปง แด้วเขียนนามบิดไว้ที่ทิมคาบคำรวจใน
 พระบรมมหาราชวัง ผู้นั้นเห็นกรูว่าเป็นผู้ปากพระมหามนตรี
 (ทรัพย์) แต่ไม่มีผู้ใดฟ้องร้องว่ากล่าว มีแต่ผู้ตอกคักเอาไป
 (แด้วเห็นจะเคยฉกทั้งคนหนังสือเสีย จึงไม่เกิดความชาน
 ทอศบัตร์ถนแท้) ด้วยกรงนั้นมีคนซึ่งพระยามหาเทพ (ทอง
 ปาน) อยู่มากด้วยกัน เพลงยาวนั้นก็เลยแพร่หลาย หอพระ
 สมุด ๆ ได้พิมพ์เพลงยาวนั้นไว้ในหนังสืออริยญาณวิเศษ
 เล่ม ๓ ประจำปีกุน จุฬศักราช ๓๒๔๗ (พ.ศ. ๒๔๓๐)

ส่วนบทละครเรื่องระเด่นต้นไทร เหตุที่แต่งเป็นตั้งอธิบาย
 มาข้างต้น ถ้าท่านผู้อ่านสังเกตจะเห็นได้ว่าทางด้านนวนแต่งดี
 ทั้งกระบวนบทสุภาพ แด้ววิธีที่เอาถ้อยคำขบขันเข้าสอดแทรก
 บางแห่งกล้าใช้สำนวนคำซ้ำลงไปใช้สมกับตัวบท แต่ท่านก็
 ไม่มีที่จะเขียนเคอะในแง่ใด เพราะฉะนั้นจึงเป็นหนังสือซึ่ง
 ชอบอ่านกันแพร่หลาย ตั้งแต่แรกแต่งตลอดมาจนรัชกาล
 หนึ่ง ๆ นับถือกันว่าเป็นหนังสือกลอนชั้นเอกเรื่อง ๓

บทละครเรื่องระเด่นต้นไทร มีผู้ใดเคยพิมพ์มาแล้วแต่

ฉบับที่พิมพ์มาแต่ก่อนวิปลาดังกล่าวเกิดขึ้น แต่มีผู้ยื่นแต่
แทรกแซมเพิ่มเติมอีกเป็นอันมาก จนวิปริตผิดรูปฉบับเดิม
กรรมการหอพระสมุด ฯ เห็นว่าบทละครเรื่องระเด่นต้นไทรฉบับ
ว่า เป็นเรื่องสำคัญในหนังสือกลอนไทยเรื่อง ๓ ซึ่งสมควร
จะรักษาไว้ให้บริบูรณ์ จึงได้พยายามหาฉบับมาแต่ที่ต่าง ๆ
สอบชำระแล้วพิมพ์ไว้ในสมุดเล่มนี้

แต่เดี๋ยวย้ายอยู่ที่บทตอนท้ายในเล่มนี้ ยังขาดฉบับเดิม
อยู่สักสามฤกษ์หน้ากระดาษ เนื้อเรื่องที่ขาดเพียงใดจะอธิบาย
บอกไว้ข้างท้ายเล่มสมุด เมื่อท่านผู้ใดมีฉบับบริบูรณ์ ถ้ามี
แก้ไขคัดส่งมายังหอพระสมุด ฯ ฤฯ ให้ยืมค้นฉบับมาให้หอ
พระสมุด ฯ คัดได้ จะขอบพระคุณเป็นอันมาก

๑๖ กรกฎาคม ๒๔๖๓ สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓

บทละครเรื่องระเด่นลันได

ซ้ำ^๕
๑ มาจะกล่าวบทไป

ถึงระเด่นลันไดอนาถ
เสวยราชย์องค์เดียวเที่ยวร่ำภา
ตามตลาดเสาชิงช้าหน้าโบสถ์พราหมณ์
อยู่ปราสาทเสาคอคยอดค้วน
กำแพงแก้วแล้วล้วนด้วยเรือพนาม
มีทหารหอนเห่าเฝ้าโมงยาม
คอยปราบปรามประจามิตรที่คิดร้าย ฯ ๔ คำ ฯ

๑ เทียวสี่ซอขอข้าวสารทุกบ้านช่อง
เป็นเสบียงเลี้ยงท้องของถวาย
ไม่มีใครชิงชังทั้งหญิงชาย
ต่างฝากกายฝากตัวกลัวบารมี
พอโพล้เพล้เวลาจะสายให้
ยุงชุมชุมควันแล้วเข้าที่

บรรทมเหนือเสื่อลำแพนเท่านั้น

ภูมิชอบเขาเมากัญชา ๑ ๔ คำ ๑

ว่า ^๑ ครั้นรุ่งแสงสุริยันตะวันโต้ง
 ๑ โกงโค้งลงในอ่างแล้วล้างหน้า

เสร็จเสวยข้าวตังกับหนังปลา

ลงสระสรงกุงกาในท้องคลอง ๑ ๒ คำ ๑ เสมอ

ชมตลาด ^๑ กระจาดดำสามที่สี่เหือไกล
 ๑ แล้วย่างขนมมันไค้เข้าในห้อง

ทรงสุคนธ์ป่นละลายดินสอพอง

ชโลมสองแก้มคางอย่างแมวคราว

นุ่งกางเกงเข็มหลงอลงกรณ

ผ้าที่พ้ออาภรณ์เพนขาว

เขยระบาดเสมียนละว้ามาแต่ลาว

คูรากับหนังแขกเมื่อแรกมี

สวมประจำคักวายตะพายยาม

หมดจดังดงามกว่าบั้นหยี

กุมกระบองกันหมาจะราว

ถือขอรถม้าตามทาง ๑ ๖ คำ ๑ เพลงซ้ำ

๑๐ ราช มาเอษมาถึง
 เมืองหนึ่งสร้างใหม่คูใหญ่กว้าง
 ปราสาทเสาเก้าหมอยู่กลาง
 มีคอกโคอยู่ข้างกำแพงวัง
 พระเชือกย่างเข้าทางทวาร
 หมูหมาแห่ห้อมล้อมหน้าหลัง
 แกว่งตระบองบ้องบิตอยู่เก็กัง
 พระทรงศักดิ์หยักกรังคอยราญรอน ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑๑ เมื่อนั้น

นางประแดะหูกวางดวงสมร
 กรันรุ่งเข้าท้าวประคู้ภูธร
 เสด็จจรจากเวียงไปเลียงวัว
 โฉมเฉลาเนาในที่ไสยา
 บรรจงหันกัญชาไว้ทำผัว
 แล้วอาบหน้าทาแป้งแต่งตัว
 หวีหว่าหาหาเกล้าผมมวย
 ได้ยินแวงว่าสำเนียงเสียงหมาเห่า

คิดว่าวัวเข้าในสวนกล้วย
 จึงออกมาเหยงแกลอยู่แรมววย
 ตวาดด้วยสุรเสียงสำเนียงนาง
 พอเหลือบเห็นระเด่นทันใด
 อรโทผินผันหันข้าง
 หม้อยหม้ายชายเนตรคูพลา
 ษะน้อยญารูปว่างราวกับกลิ้ง
 งามกว่าภัสตาสาม
 ทั้งเมืองตานไม่มีถึง
 เกิดกำหนดกัลกัฏฐุมรุง
 นางตะลึงแลดูพระภูมิ ฯ ๑๐ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น

พระสุวรรณทันใดเรื่องศรี
 เหลียวพบสบเนตรนางตานี
 ภูมิพิศภักตร์ลักษณะ ฯ ๒ คำ ฯ

ชมโฉม ^๐ สูงระหงทรงเพียวเรียวรู
 งามละม้ายคล้ายอุรุกะหลาป่า

พิศแต่หัวตลอดเท้าขาวแต่ตา
 ทั้งสองแก้มก็ดำดังลูกขอม
 คิ้วก่งเหมือนกงเขาคัดฝ้าย
 จมูกละม้ายคล้ายพริ้วขอ
 หูกวางดวงภักตร์หังกอ
 ลำคอโตตันสั้นกลม
 สองเต้าห้อยตุงตั้งงูงตะเกี้ยว
 โคนเขี้ยวแห่งรวบเหมือนบวบต้ม
 เสวยสลาษาจากพระโอรสผู้อม
 มั่นนำเขื่อนำชมนางเทวี ฯ ๖ คำ ฯ

รัช
 ๑๑ นี้จะเป็นลูกสาวท้าวพระยา
 ฤๅว่าเป็นพระมเหสี
 ออกใจทักทักรักเต็มที
 ก็ทรงสัสซอสุวรรณชนทันใด ฯ ๒ คำ ฯ

พัดชา
 ๑๑ ยักย้ายร่ายร้องเป็นตำนาน
 มีอยู่สองสามคำจำไว้ได้
 สุวรรณหงษ์ถูกหอกออย่าบอใคร
 ถูกแล้วกลับไปได้เท่านั้น ฯ ๒ คำ ฯ

ว่าย แล้วซ้ำสี่อักษระดิกนิ้ว
 ทำยักควแลบถนเล่นขบขัน
 เห็นโฉมของหัวร่ออยู่องัน
 พระทรงธรรม์ทำหนักซักเฉื่อยไป ๑๒ คำ ๑ มโหรี

๑ เมื่อนั้น

นางประแคะตานศรีใส
 สดับเสียงสัชชอพอฤทัย
 ใ้หว่าบวบจับใจผูกพัน
 บังคิดพิศวงพระทรงศักดิ์
 ลมรักท้าวประคู้ผู้ฝัวขวัญ
 ทำไฉนจะได้พระทรงธรรม์
 มาเคียงพักตร์สั้กวันด้วยรักแรง
 คิดพลางทางเข้าไปในห้อง
 แล้วตักเอาข้าวกล็องมาสองแ่ง
 ค่อยประจงลงใส่กระบะแดง
 กับปลาสดแห้งห้าหกตัว
 แล้วลงจากบันไดมิได้ช้า

เข้ามาขอบบอบเหนื่อหัว
 เอาปลาใส่ข้อมด้วยความกลัว
 แล้วยอบตัวลงบังคมกัมพัคตรา ๑ ๘ คำ ๑

๑๑ เมื่อนั้น

ลันไดให้แสนเสนาหา
 อธรรมรักยกคิวหลิวตา
 พุดจาลดเลี้ยวเกี้ยวพาน ๑ ๒ คำ ๑

ไอโณม งามเอียงงามปลอดภัย

๑๒
 ชวัดพันรอดด้วยข้าวสาร
 เป็นกุศลคลใจเจ้าให้ทาน
 เขาวมาลัยแม่มีพระคุณนัก
 พี่ขอถามนามท้าวเจ้ากรุงไกร
 ชื่อเรียงเสียงไรไม่รู้จัก
 เจ้าเป็นพระมเหสีที่รัก
 ฤาณงลักษณ์เป็นราชธิดา
 รูปร่างอย่างว่ากะลาสี
 พี่ให้หัวใจรักเจ้าหนักหนา

ว่าพลางเข้าใกล้กัลยา

พระราชาวุธดุดคุดมือไว้ ฯ ๖ คำ ฯ

ว่า ^๑ ทรงเอยทรงกระสอบ

ทำเล่นเห็นชอบฤาไหน

ไม่รู้จักมักจี่อะไร

มาเที่ยวไล่ดุดคุดคุดมือ

ยังว่าก็ไม่วางทำอย่างนี้

พระจะมีเงินช่วยข้าด้วยฤา

อวดว่ากล้าแข็งเข้าแย่งยอ

ตวนตามตามชอน้องทำไม

น้องมิใช่ตัวเปล่าเล่าเปลือย

หยาบเหมือนขลุ่ยเมื่อยหัวไหล่

ลูกเขาเมียเขาไม่เข้าใจ

บาปกรรมอย่างไรก็ไม่รู้ ฯ ๖ คำ ฯ

ว่า ^๑ ดวงเอยดวงได้

สบถได้เจ็ดวัดตัดสองหู

ความจริงพมิเล่นเป็นเช่นชู้

จะร่วมเรียงเคียงคู่กันโดยดี
 ถึงมิใช่ตัวเปล่าเจ้ามิฝว
 พี่ไม่กลัวบาปดอกนะโฉมศรี
 อันนรกตกใจไปโยมิ
 ขมพระบาลกับพี่เป็นเกลอกัน
 เพียงจับมือถือแขนอย่าแค้นเคือง
 จะให้น้องสองเฟื่องอย่าหุนหัน
 แล้วแก้เงินในไถ้ออกให้พลัน
 นี่แลชั้นหมากหมั้นกัถยา
 พอดีก็คิดสักหน่อชนะน้องแก้ว
 พี่จะลอคล่องแมวขันไปหา
 โฉมเฉลาเจ้าจงได้เมตตา
 เปิดประตูไว้ทำอย่าหลับนอน ฯ ๘ คำ ฯ

๖๖ ทรงเอยทรงกระโถน
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐
 ๑๐๑
 ๑๐๒
 ๑๐๓
 ๑๐๔
 ๑๐๕
 ๑๐๖
 ๑๐๗
 ๑๐๘
 ๑๐๙
 ๑๑๐
 ๑๑๑
 ๑๑๒
 ๑๑๓
 ๑๑๔
 ๑๑๕
 ๑๑๖
 ๑๑๗
 ๑๑๘
 ๑๑๙
 ๑๒๐
 ๑๒๑
 ๑๒๒
 ๑๒๓
 ๑๒๔
 ๑๒๕
 ๑๒๖
 ๑๒๗
 ๑๒๘
 ๑๒๙
 ๑๓๐
 ๑๓๑
 ๑๓๒
 ๑๓๓
 ๑๓๔
 ๑๓๕
 ๑๓๖
 ๑๓๗
 ๑๓๘
 ๑๓๙
 ๑๔๐
 ๑๔๑
 ๑๔๒
 ๑๔๓
 ๑๔๔
 ๑๔๕
 ๑๔๖
 ๑๔๗
 ๑๔๘
 ๑๔๙
 ๑๕๐
 ๑๕๑
 ๑๕๒
 ๑๕๓
 ๑๕๔
 ๑๕๕
 ๑๕๖
 ๑๕๗
 ๑๕๘
 ๑๕๙
 ๑๖๐
 ๑๖๑
 ๑๖๒
 ๑๖๓
 ๑๖๔
 ๑๖๕
 ๑๖๖
 ๑๖๗
 ๑๖๘
 ๑๖๙
 ๑๗๐
 ๑๗๑
 ๑๗๒
 ๑๗๓
 ๑๗๔
 ๑๗๕
 ๑๗๖
 ๑๗๗
 ๑๗๘
 ๑๗๙
 ๑๘๐
 ๑๘๑
 ๑๘๒
 ๑๘๓
 ๑๘๔
 ๑๘๕
 ๑๘๖
 ๑๘๗
 ๑๘๘
 ๑๘๙
 ๑๙๐
 ๑๙๑
 ๑๙๒
 ๑๙๓
 ๑๙๔
 ๑๙๕
 ๑๙๖
 ๑๙๗
 ๑๙๘
 ๑๙๙
 ๒๐๐
 ๒๐๑
 ๒๐๒
 ๒๐๓
 ๒๐๔
 ๒๐๕
 ๒๐๖
 ๒๐๗
 ๒๐๘
 ๒๐๙
 ๒๑๐
 ๒๑๑
 ๒๑๒
 ๒๑๓
 ๒๑๔
 ๒๑๕
 ๒๑๖
 ๒๑๗
 ๒๑๘
 ๒๑๙
 ๒๒๐
 ๒๒๑
 ๒๒๒
 ๒๒๓
 ๒๒๔
 ๒๒๕
 ๒๒๖
 ๒๒๗
 ๒๒๘
 ๒๒๙
 ๒๓๐
 ๒๓๑
 ๒๓๒
 ๒๓๓
 ๒๓๔
 ๒๓๕
 ๒๓๖
 ๒๓๗
 ๒๓๘
 ๒๓๙
 ๒๔๐
 ๒๔๑
 ๒๔๒
 ๒๔๓
 ๒๔๔
 ๒๔๕
 ๒๔๖
 ๒๔๗
 ๒๔๘
 ๒๔๙
 ๒๕๐
 ๒๕๑
 ๒๕๒
 ๒๕๓
 ๒๕๔
 ๒๕๕
 ๒๕๖
 ๒๕๗
 ๒๕๘
 ๒๕๙
 ๒๖๐
 ๒๖๑
 ๒๖๒
 ๒๖๓
 ๒๖๔
 ๒๖๕
 ๒๖๖
 ๒๖๗
 ๒๖๘
 ๒๖๙
 ๒๗๐
 ๒๗๑
 ๒๗๒
 ๒๗๓
 ๒๗๔
 ๒๗๕
 ๒๗๖
 ๒๗๗
 ๒๗๘
 ๒๗๙
 ๒๘๐
 ๒๘๑
 ๒๘๒
 ๒๘๓
 ๒๘๔
 ๒๘๕
 ๒๘๖
 ๒๘๗
 ๒๘๘
 ๒๘๙
 ๒๙๐
 ๒๙๑
 ๒๙๒
 ๒๙๓
 ๒๙๔
 ๒๙๕
 ๒๙๖
 ๒๙๗
 ๒๙๘
 ๒๙๙
 ๓๐๐
 ๓๐๑
 ๓๐๒
 ๓๐๓
 ๓๐๔
 ๓๐๕
 ๓๐๖
 ๓๐๗
 ๓๐๘
 ๓๐๙
 ๓๑๐
 ๓๑๑
 ๓๑๒
 ๓๑๓
 ๓๑๔
 ๓๑๕
 ๓๑๖
 ๓๑๗
 ๓๑๘
 ๓๑๙
 ๓๒๐
 ๓๒๑
 ๓๒๒
 ๓๒๓
 ๓๒๔
 ๓๒๕
 ๓๒๖
 ๓๒๗
 ๓๒๘
 ๓๒๙
 ๓๓๐
 ๓๓๑
 ๓๓๒
 ๓๓๓
 ๓๓๔
 ๓๓๕
 ๓๓๖
 ๓๓๗
 ๓๓๘
 ๓๓๙
 ๓๔๐
 ๓๔๑
 ๓๔๒
 ๓๔๓
 ๓๔๔
 ๓๔๕
 ๓๔๖
 ๓๔๗
 ๓๔๘
 ๓๔๙
 ๓๕๐
 ๓๕๑
 ๓๕๒
 ๓๕๓
 ๓๕๔
 ๓๕๕
 ๓๕๖
 ๓๕๗
 ๓๕๘
 ๓๕๙
 ๓๖๐
 ๓๖๑
 ๓๖๒
 ๓๖๓
 ๓๖๔
 ๓๖๕
 ๓๖๖
 ๓๖๗
 ๓๖๘
 ๓๖๙
 ๓๗๐
 ๓๗๑
 ๓๗๒
 ๓๗๓
 ๓๗๔
 ๓๗๕
 ๓๗๖
 ๓๗๗
 ๓๗๘
 ๓๗๙
 ๓๘๐
 ๓๘๑
 ๓๘๒
 ๓๘๓
 ๓๘๔
 ๓๘๕
 ๓๘๖
 ๓๘๗
 ๓๘๘
 ๓๘๙
 ๓๙๐
 ๓๙๑
 ๓๙๒
 ๓๙๓
 ๓๙๔
 ๓๙๕
 ๓๙๖
 ๓๙๗
 ๓๙๘
 ๓๙๙
 ๔๐๐
 ๔๐๑
 ๔๐๒
 ๔๐๓
 ๔๐๔
 ๔๐๕
 ๔๐๖
 ๔๐๗
 ๔๐๘
 ๔๐๙
 ๔๑๐
 ๔๑๑
 ๔๑๒
 ๔๑๓
 ๔๑๔
 ๔๑๕
 ๔๑๖
 ๔๑๗
 ๔๑๘
 ๔๑๙
 ๔๒๐
 ๔๒๑
 ๔๒๒
 ๔๒๓
 ๔๒๔
 ๔๒๕
 ๔๒๖
 ๔๒๗
 ๔๒๘
 ๔๒๙
 ๔๓๐
 ๔๓๑
 ๔๓๒
 ๔๓๓
 ๔๓๔
 ๔๓๕
 ๔๓๖
 ๔๓๗
 ๔๓๘
 ๔๓๙
 ๔๔๐
 ๔๔๑
 ๔๔๒
 ๔๔๓
 ๔๔๔
 ๔๔๕
 ๔๔๖
 ๔๔๗
 ๔๔๘
 ๔๔๙
 ๔๕๐
 ๔๕๑
 ๔๕๒
 ๔๕๓
 ๔๕๔
 ๔๕๕
 ๔๕๖
 ๔๕๗
 ๔๕๘
 ๔๕๙
 ๔๖๐
 ๔๖๑
 ๔๖๒
 ๔๖๓
 ๔๖๔
 ๔๖๕
 ๔๖๖
 ๔๖๗
 ๔๖๘
 ๔๖๙
 ๔๗๐
 ๔๗๑
 ๔๗๒
 ๔๗๓
 ๔๗๔
 ๔๗๕
 ๔๗๖
 ๔๗๗
 ๔๗๘
 ๔๗๙
 ๔๘๐
 ๔๘๑
 ๔๘๒
 ๔๘๓
 ๔๘๔
 ๔๘๕
 ๔๘๖
 ๔๘๗
 ๔๘๘
 ๔๘๙
 ๔๙๐
 ๔๙๑
 ๔๙๒
 ๔๙๓
 ๔๙๔
 ๔๙๕
 ๔๙๖
 ๔๙๗
 ๔๙๘
 ๔๙๙
 ๕๐๐

ช่างอวดอ้างว่านรกไม่ตกใจ
 คนอะไรอย่างนั้นก็มั่ง
 เชิญเสด็จรีบออกไปนอกวัง
 อย่ามานั่งวิงวอนทำก่อนแคะ
 เพียงแต่รู้จักกันกระนั้น^๕พลาญ
 พอเป็นทางไมตรีกระนั้น^๕แหละ
 เมื่อพระอดข้าวปลาจึงมาแวะ
 นื่องฤาซื้อประแดะดวงใจ
 ทำนท้าวประคูดุ^๕ผู้เป็นผัว
 ยังไปเลียงว้าหากลับไม้
 แม้นชักช้า^๕เช้าวันจะบรรลัษ
 เร่งไปเสียดึกพระราชา ๓ ๘ คำ ๓

๑๐ เมื่อนั้น

ลันไคยัมเขาะหัวเราะว่า
 เราไม่เกรงกลัวอิทธิฤทธา
 ท้าวประคูดุจะมาทำไมใคร
 พก^๕ทรงศักดิ์ตากลา^๕หาญ

แต่ข่าวสารเต็มกระบุงยังแบกไหว
ปลาแห้ง^๑พีเอาเข้าเผาไฟ
ประเดี๋ยวใจ^๕เคี้ยวเล่นออกเป็นจุน ๗ ๔ คำ ๗

๑๕ เมื่อนั้น

นางประเดะเห็นความจะวามวุ่น
จึงนบนอบขอบตัวทำกลัวบุญ
ไม่รู้เลขพ่อคุณ^๕นมฤๅษ
กระนั้นสี^๕เมื่อพระเสด็จมา
หมุหมาย่นย่อไม่รอดติด
ขอพระองค์จงฟังขังหยุดคิด
อย่าให้^๑มีความผิดติดตัวน้อง
ท้าวประคู้^๕ภูธรเชอขัง
ถ้า^๑รู้ถึงท้าวเธอจะทุบถอง
จงไปเสี้ยก่อนเกิดพ่อรูปทอง
อย่าให้^๑น้องชั่วช้าเป็นราศี
ว่าพลางทางสลัดบีดกร
ควักก้อนขกหน้าตาหีบหยั

นาครอ่อนคอจรลี

เดินหนีมาให้มาใกล้กราย ฯ ๘ คำ ฯ

๑๑ เมื่อนั้น

ลันไคไม่สมอารมณ์หมาย

เห็นนางหน้ายหน้าลกาย

โถมฉายสลัดพลัดมือไป

มันให้ขัดสนยับบ่นออก

เจ้ามาทอดทิ้งพหนีไปได้

ตัวกูจะอยู่ไปทำไม

ก็ยกข่ามขันไหลไปทิ้งรัก ฯ ๙ คำ ฯ เชิด

๑๒ เมื่อนั้น

ท้าวประคุดสู่วิวงษ์ทรงกระฎึก

เที่ยวเสด็จวัลลาเสียดเหนือยนัก

เข้าหยุดยั้งนั่งพักในศาลา

วันเมอมเหม็งจะมีเหตุ

ให้กระดุกนัยเนตรทั้งซ้ายขวา

ตึกแกดกลงตรงภักตรา
 กลานไปกลานมาก็สนใจ
 แม่โคขันสัดผลัดโคตัวผู้
 พิศเราะห์คูลากจิดกิดสงสัย
 จะมีเหตุแม่มนั้พรั้นพระทัย
 ก็เลี้ยวโล่โคกลับเข้าภารา ฯ ๖ คำ ฯ เชิด

ว่าย ครนถึงขอบรวีมิหัวบ้อม
 พระวงอ้อมเลี้ยวลัดสกัดหน้า
 โล่เข้าคอกพลันมิทันช้า
 เอาขญาสู่มควันกันรณยูง
 ขนลบเนื้อตัวที่หัวบันไต
 แล้วเข้าในปรางค์รัตนผลัดผ้านุ่ง
 ยุทธาทรเอียงอย่างมาข้างมุ้ง
 เห็นกระบุงข้าวกลองนั้พรั้องไป
 ปลาสลิดในกระบายก็หายหมด
 พระทรงยศแสนเสียดายนั้ลายไหล
 กำลั้หวข้าวเศว้เสียวใจ

ก็เอนองค์ลงในที่ไสยา
 กวักพระหัตถ์ตรัสเรียกมเหสี
 เข้ามานุ่มพวงดวงยี่หวา
 วันนั้นมิใคร่ไปมา
 ยังภรรยาเราบ้างฤาอย่างไร ๑ ๘ คำ ๑

๑๑ เมื่อนั้น

นางประแดะฟังความที่ถามได้
 กราบทูลเบื้องขัณฑ์ระอึกกระโอ
 ร้อนตัวกลัวภัยพระภุมิ
 ตั้งแต่พระเสด็จไปเลียงวัว
 นอนก่นอนซ่อนตัวอยู่ในที่
 ไม่เห็นใครไปมายังธานี
 จงทราบได้เกษมพระราชา ๑ ๙ คำ ๑

๑๒ เมื่อนั้น

ท้าวประคู้ได้ฟังให้กังขา
 จึงซักไซ้ไล่เลียงกัลยา
 ว่าไม่มีใครมานำแคลงใจ
 ทงข้าวทงปลาของข้าหาย

เอาขี้ขี้ขายขายซื้อฎาไฉน
 ฎาลอบลักคักให้แก่มู่โต
 จงบอกไปนะนางอย่างพรางกัน ฯ ๔ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น

นางประแดะตกใจอยู่ไหวหวั่น
 ด้วยแรกเริ่มเดิมทูลพระทรงธรรม์
 ว่าไครนั้นมิได้จะไปมา
 ครั้นจะไม่ทูลความไปตามจริง
 ก็เกรงกริ่งด้วยพิรุณมุสา
 สาราภาพกรวยลงกับบาท
 วอนว่าอย่าไกรธจงโปรดปราน
 วันนั้นมิหน่อกระษัตรา
 เทยวมาสีซอขอข้าวสาร
 นื่องเสียมิได้ก็ให้ทาน
 สั้นคำให้การแล้วผ่านฟ้า ฯ ๖ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น

ท้าวประคู้ได้ฟังนึกกังขา
 ไครหนอหน่อเนอกระษัตรา

เทียมมาสีชอขอทาน
 เห็นจะเป็นอำพระเด่นตันใด
 ทศรอบครองกรุงไกลเทวฐาน
 มั่นเสแสร้งแก่งทำมาขอทาน
 จะคิดอ่านตัดเสบียงเอาเวียงชัย
 จึงชี้หน้าว่าเหม้มเหม้
 มิ่งเหมือนหนอนที่บ่อนไต้
 ขนเอาปลาข้าวให้เขาไป
 วันนั้นจะได้อะไรกิน
 ถ้ามั่งมีศรีสุขก็ไม่ว่า
 นี่สำเภาเลากาก็แตกสิ้น
 แล้วมีหน้าซำตัวเป็นมลทิน
 จะอยู่กินต่อไปให้กลางแคลง
 เจ้าศรัทธาอาศัยอย่างไรกัน
 ฤๅกระนั้นกระนั้นก็ไม่แจ้ง
 จะเลี้ยงไว้โยเล้าแม่ข้าวแพง
 ฉวยซักพระแสงออกแกว่งไกว ฯ ๑๐ คำ ฯ

๑ เมื่อนน

นางประแตะเลียวลอคกอดเอาได้
เหมือนเล่นงูกินหางไม้ห่างไกล
นึกประหวั่นพรันใจอยู่รั้วรั้ว

โปรดก่อนผ่อนถามเอาความจริง
เมื่อชั่วแล้วแทงทั้งเกิดทุนหัว
อันพระสามเป็นทกแล้ว

จะทำนอกใจผัวอย่าพึงคิด
พระหึงหวงมิได้ล่วงพระอาญา

ที่ให้ข้าวให้ปลานั้นซ้ำผิด

น้องนทำชั่วเพราะมัวมิด

ทำไมกับชีวิตไม่เอื้อเพื่อ

น้องมิได้ศรัทธาอาศัย

จะลุดน้ำดำไฟเสียให้เชื่อ

ไม่มีอาลัยแก่เลือดเนื้อ

แต่เงอเงอไว้เกิดอย่าเพื่อแทง ฯ ๘ คำ ฯ

๑ เมื่อนน

ท้าวประคุดเคือดคนักชกพระแสง

ถ้ายอกจวงให้กูอู่แหวง
 จะงคไว้ไม่แทงอย่าแย่งยุค
 กูกี้เคยเกยวชูรูมารยา
 มิใช่มีงไสตามหาอด
 มันเป็นถึงเพียงนักพิรุช
 ถึงค่านาร้อยผลัดไม่เชื่อใจ
 ยังจะทำพิสูจนรูตลง
 พ่อจะดองให้ยับจนดับไหล
 เห็นว่ากูหลงรักแล้วหนักไป
 เอออะไรนหวานาหน้าบึง
 หาเอาใหม่ให้ดีกว่านี้อีก
 ผิดก็เสียเงินปลักสองสลึง
 กำลักรั่วโกรธาหน้าคิง
 ถีบฝังถูกตะโพกไชยกไป ๓ ๘ คำ ๓ โอด

๑๕ เดือน

นางประแตะเจ็บจุกลูกไม่ไหว
 ค่อยยื่นยันกะแผลกเขยกไป
 เขายังครวไฟร้องให้โฮ

ร้องเดินเร่าเร่าพ่อเจ้าเอ๋ย
 ลูกไม่เคยโกหกพกลมโหม
 เสียแรงได้เป็นข้ามาแต่ไซ
 กลับพาโลโกรชาค่าตี
 นอังกี่ไฉนวิญญัตติวงษ์พงษา
 หมายฟังบาทาพระโถมศรี
 โคตรพ่อโคตรแม่ก็ไม่มี
 อยู่ถึงเมืองตานเขาตีมา
 ตะโปกโคกโคขยเมื่อยแทบคลาด
 ถีบด้วยพระบาทตั้งชาติข้า
 จะอยู่ไปใยเล่าไม่เข้ายา
 ตายโหงตายहाँก็ตายไป ฯ ๘ คำ ฯ โอค

ราช เมื่อนั้น

ท้าวประคู้ได้ฟังดังเพลิงไหม้
 คู้คู่อีประแตะก่อนแคะไค้
 กลับมาค่าได้อใจเพชร
 เอาแต่การมเข้าข่มกลบ
 กูจะจิกหัวคบเสียให้เข็ด

ชะช่างโศกาน้ำตาเลือด

กูรูเช่นเห็นเท็จทุกสิ่งอัน ฯ ๔ คำ ฯ

๑ ว่าพลางทางคว่ำได้พร้าวได้

คุดำตาโตเท่ากำปั้น

ผลึกประตูกว๊วไฟเข้าไปปล้น

นางประแดะยื่นยันลั่นกลอนไว้

ผลึกไปผลึกมาอยู่เป็นครู่

จะเข้าไปในประตูให้จงได้

กระที่บฟากโครมครามความแค้นใจ

อีกกระที่กั่วไปในภารา ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑ บัดนั้น

พวกหัวไม้กระดุกฝักขา

บ่อนเล็กกินเหล้าเมากลับมา

ได้ยินเสียงเถียงด่ากันอ้ออึ้ง

จึงหยุดนั่งข้างนอกวิมคอกว๊ว

ว่าเมียบัวคุ้มมันขึง

พอพลบค่ำราตรีดีตะบึง

อึ่งคณิ่งนักหนาน่าขัดใจ

แล้วคว่ำก้นอิฐปาเข้าฝาโอง
 ตกถูกโองปาล้อแลหม้อไห
 พลังตบมือร้องเข้เขยไชโย
 แล้ววิ่งไปทางสะพานบ้านคชนาว ๆ ๖ คำ ๆ รั้ว

๑๑ เมื่อนั้น

ท้าวประคุดตาพองร้องบอกกล่าว
 หยิบงอบครอบหัวด้วนท้าว
 อ้ายพ่อจ้าวชาวบ้านวานช่วยกัน
 วันน้ำว้าวหลวงกูได้เลี้ยง
 อิฐมาเปรียงเปรียงเสียงสนั่น
 สาเหตุมีมาแต่กลางวัน
 กงไตเล่นเห็นกันอ้ายลันได
 ๕ ๕ ทงนเพราะอิมะเหเสื่อ
 จะกินเลือดกินเนื้อกูให้ได้
 ขวางวังครั้งนี้ไม่มีใคร
 ชูมิ่งฤמיไซ้อมารยา
 พระฉวยได้ไม้ขุมบัตกวัตแกว่ง
 สำคัญว่าพระแสงขนเงอ่า

เลี้ยวโล่ฟ้าคพื้นกัลยา
 ว่างมาว่างไปอยู่ในครว ๑ ๘ คำ ๑

สืบไทย เหม่เหม่คุดู่^๑ประแดะ
 ๑^๑ ทินแหละเห็นประจักษ์ว่ารักผัว
 หากกรู้ตัว

หัวไม้แตกแตน
 ขว้างแล้วหนีไป
 มิได้ตอบแทน
 ยังคิดยังแค้น
 เลี้ยวถ่นโล่ตี ๑ ๔ คำ ๑

วัง^๑ ทรงเอยทรงกระบอก
 ๑^๑ น่องไม่เห็นด้วยดอกพระโคมศรี
 ปาวังครงน
 มิใช่ชุน้อง
 สืบสมดังว่า
 สัญญาให้ทอง
 ว่างปลางทางร้อง
 ดิน้องทำไม ๑ ๔ คำ ๑

๑๑ เหลือเอ๋ยเหลือเถน
 ขัดเขม่นขบพื้มนไส้
 ปรานมิ่งโย
 โครไช้มีชู้
 ไม่เลียงเป็นเมีย
 ไปเสี่ยวอ่าอยู่
 รวิ้งของกู
 ปืดประคุดีแมว ๆ ๔ คำ ๆ เชิด

๑๒ เมื่อนั้น
 นางประแตะเห่นอ้อยอ่อนลงนอนแล้ว
 ขกมือท่อมหัวลูกกล้วยแล้ว
 กอดกันผิวแก้วเข้าคร่ำครวญ ๆ ๒ คำ ๆ

๑๓ โอ้พระยอดคองของน้องเอ๋ย
 ๑๔ กระไรเลยช่างสลัดตัดเด็ดตัว
 แม้นชั่วช้าจริงจังกี่บั้งควร
 พ้อมาต่วนมูทะลุตุตันไป
 จงดีแต่พ้อหลาบปลาบพ้อจำ
 จะเฝ้าเวียนเหมือนงูเข้าไปถึงไหน

จงงดโทษโปรดเกิดพระภูวไนย
 น้อยยังไม่เคยไกลพระบาทา
 ถึงไม่เลียงเป็นพระมเหสี
 จะขอพึ่งบารมีเป็นข้า
 ไม่ถือว่าเป็นผู้เพราะชั่วช้า
 จะก้มหน้าเป็นทาสกวาดขี้วัว
 สิบคนเข้าไม่เท่าคนหนึ่งออก
 อยู่กับคอกช่วยใช้พ่อขุนหัว
 ร่ำพลางทางทุ่มทอดตัว
 คือกชกหัวแล้วโสกา ฯ ๘ คำ ฯ โอด

๕
 ๖
 ๗
 ๘
 ๙
 ๑๐
 ๑๑
 ๑๒
 ๑๓
 ๑๔
 ๑๕
 ๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

ท้าวประดู่ได้ฟังนางร่ำว่า
 ให้นึกสมเพชเวทนา
 น้ำตาไหลนองสักสองครู่
 หวนรำลึกนึกถึงอายลังไค
 กลับเจ็บใจไม่เหือดเด็ดคุด
 โมโหมัดหน้าบ้ำมูทะลุ
 กระดุกผุเมื่อไรก็ไม่ลืม

คัมปลารำคังหม้อกับหน่อไม้
 เมียยังอาลัยได้อยุ่กิน
 พระเคียรัดนมวัวให้เมียขาย
 แม้สายที่ยังไม่หมดสิ้น
 เหลือติดกันกระบอกเอาจอกริน
 ให้เมียกินวันละนึกคิดทุกวัน
 แต่พอพลบรบเมียเข้ากระท่อม
 พ่อนั่งกล่อมจนหลับแล้วรับขวัญ
 ในมุ้งยุ่งชุมพ่อสุขควัน
 สารพันทรงสัจจะรักเมีย
 จะกินอยู่พูวายสบายใจ
 พ่อมอบไว้ให้วันละสิบเบี้ย
 ออกน้องตั้งไฟไหม้ลามเลีย
 จะทิ้งเมียเสียได้ไม่ไยดี
 เที่ยงนางกลางคืนพ่อทูลหัว
 จะให้ออกนอกกรวูลูกกลัวผี
 กันไต่กันไฟก็ไม่มี
 ผัดรุ่งพรงุ่นเกิดพ่อคุณ

ถึงจะไม่ได้อยู่บนตำหนัก
 ขอฟังพักอาศัยเพียงใต้ถุน
 ยกโทษโปรดเกิดพอใจบุญ
 เสียบแรงได้เลียงขุนมีคุณเมา ฯ ๑๒ คำ ฯ

ว่า ^๕ _๕ ^๕ _๕
 ๐ ^๕ _๕ ^๕ _๕ ^๕ _๕ ^๕ _๕
 ๐ ^๕ _๕ ^๕ _๕ ^๕ _๕ ^๕ _๕

ท้าวประตู่ได้ฟังซังน้ำหน้า
 น้อยฤๅอ้อซเค้าเจ้าน้ำตา
 ยังจะรำไรว่ากวนใจกู
 เมินเสียบเกิดหวาอ้น้ำรุ่ง
 อย่าพูดอยู่ข้างมุ้งรำคาญหู
 ใสห้วมิ่งออกนอกประตู
 ขึ้นอยู่ซ้าไปได้เล่นกัน
 ว่าพลางปิดบานทวารโฝง
 เข้าในห้องห้องพระโรงขมิขมัน
 ยกหม้อตั่งท่าออกมาพลัน
 พระทรงศักดิ์ซักควันโขมงไป ฯ ๑๖ คำ ฯ

๐ ^๕ _๕ ^๕ _๕ ^๕ _๕ ^๕ _๕
 ๐ ^๕ _๕ ^๕ _๕ ^๕ _๕ ^๕ _๕

นางประแตะทุกซ้อร้อนถอนใจใหญ่

แล้วข่มขืนกลืนกลืนชลงนัยน์
 จะอยู่ไปไยเล่าไม่เข้าการ
 แต่ทูปตมิหน้าแล้วซ้ำขับ
 ให้อายอับเพื่อนร่วหวบ้าน
 เข้าคำร่ำว่าคำประจํา
 ใครจะทานทนได้ในฝมือ
 กุจะหาผิวใหม่ให้ได้ดี
 เอาโยคีกินไฟไม่ได้ฤ
 ไหนไหนชาวเมืองก็เลื่องญา
 อังอ้ออับอายชายภักตรา
 คว่าถูงเบบได้ใส่กระจาด
 ฉวยผ้าแพรขาดชั้นพาดบ่า
 ลงจากบันไดโคลคลา
 なたคคคคคคจจจจ ๗ ๘ คำ ๗ ทยอย
 ใ้อ้าย ครั้นมาพันคอกว้าวรวตราง
 เหลยวหลังคูปรางค์ปราสาทศรี
 เคยได้ค่างกายมาหลายปี
 ครึ่งนตคยาคจะจากไป

หยุดขืนสะออนอยู่ตอด
 เดือนก็มืดเต็มที่ไม่มีได้
 ฝนตกพรำพรำทำอย่างไร
 ก็หยุดขืนร้องไห้อยู่ที่ร้าน ฯ ๔ คำ ฯ โอต
 ๓ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
 ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐

โถมระเด่นลันไดใจหาญ
 ครั้นพลบค่ำเข็นบันไดไว้นอกชาน
 ยกเชิงกรานสุ่มไฟใส่พื้นตอง
 แล้วเอนองค์ลงเหนือเสื่อกระจูด
 นอนนิ่งกลิ้งตุตอยู่ในห้อง
 เสนาะเสียงสำเนียงพิราบร้อง
 ครางกระห่มกรรมก้องบนกบทุ
 แว่วแว่วเค้าแมวในกลีบเมฆ
 คูวิเวกลงหลังคาเที้ยวหาหนุ
 พระเพชบ์ัญชรแลชะเง้อดู
 ดาวเดือนรูปรูไม่เห็นตัว
 พระพายชายพัดอุตุพัด

พระทรงฤทธิเดชเมื่อก่อนจนสิ้นหัว
 หอมขันดอกอัญชันที่กลิ่นวิ
 พุ้งตระหลอบอบทั่วทั้งวังใน ฯ ๘ คำ ฯ

ว่า
 ๐ หวนรำลึกนึกถึงนางประแดะ
 ที่นัดแนะแต่เย็นเป็นโณน
 ตักแล้วแก้วตาเห็นเข้าไป
 จะร้องให้รำพึงถึงพี่ชาย
 จำจะไปให้ทันตั้งสัตยา
 ได้ข้อมเบาเข้าหานางโฉมฉาย
 จึงอาบนำทาบังแต่งกาย
 สวมประจำดีควายสำหรับตัว
 แหงนดุฤกษ์บนฝนพยับ
 เตือนดับลับเมฆขมุกขมัว
 ลงบันไดเดินออกมานอกรั้ว
 โปกหวักลัวอิฐคิครระอา
 หลายครั้งตั้งแต่มันทั้งกู
 พระโณมตรูเหลือบซ้ายแลขวา

แล้วผาดแผลงสำแดงเตชา
 เดินมาตามตรอกชอกกำแพง ๆ ๘ กำ ๆ เขต
 ๑ ประตีย์วหนึ่งก็ถึงคอกโคขัง
 จะเข้าได้คอกกระมังยังไม่แจ้ง
 เห็นกองไฟใส่ส้มอยู่แดงแดง
 แอบแฝงฟังอยู่ดูท่าทาง
 เห็นที่ท้าวประคี่ผู้ผู้
 จะนอนเฝ้าไว้อยู่ข้างล่าง
 แต่โฉมศรีนิฤมลอยู่บนปรางค์
 กูจะขึ้นหานางทางล่องแมว
 จึงกลิ้งกรกที่ใต้ถุนเข้าหนุนดิน
 พระโฉมฉายบ้ายปืนอยู่แต่หัวแต่ตัว
 ออกใจไม้ครูดชุดเป็นแนว
 จะเห็นรักบ้างแล้วฤาแก้วตา
 พระประหวั้นพรันตัวกลัวจะตก
 ทำหนูกกเงาะเงาะเกาะข้างฝา
 โฉมไม่คอยกันดังสัญญา
 อนิจจานอนได้ไม่คอยรับ ๆ ๘ กำ ๆ

๑๑ เมื่อนั้น

ท้าวประคู้สุริวงษ์ไถ่ไค้กลับ
 พอปราสาทสะท้อนไหวตกใจวัย
 ลูกขยับนั่งฟังนั่งหลับตา
 คิดว่าเมษที่ถูกลอง
 แสบท้องหายโกรธเข้ามาหา
 ใหนักสมเพชเวทนา
 สู้ทนทานด้านหน้ามั่งอองอน
 จะขยับหนีไฉไลไม่ไปจาก
 อีร่วมเรือนเพื่อนยากมาแต่ก่อน
 แล้วกลัฟักลุมหัวล้มตัวนอน
 พระภุชราทำเฉยเลยหลับไป ฯ ๖ คำ ฯ

๑๒ เมื่อนั้น

ลันไคฉิ่งสลกชกกลอนได้
 เปิดประตูเขื่องย่องเข้าห้องใน
 เข้านั่งไถ่ในจิตคิดว่านาง
 สมพาศยักษ์ลักหลับขันทับบน

ท้าวประคู้เต็มทนอยู่ข้างล่าง
 พระสร่วมสอดคอกอไ้วมิได้วาง
 ซ้อนคางพลางจูบแล้วลูบคลำ ฯ ๔ คำ ฯ

๑๕ เมื่อนั้น

ท้าวประคู้ผูกข้อมือปลุกปล้ำ
 ตกใจเต็มท้าวฝ่อ
 ต่างคนต่างคลำกันวันไป
 เอ๊ะจริตผิดแล้วมิใช่ผี
 จะว่าพระมเหสีก็มีชื่อ
 ขนอกรกนักรักทักว่าใคร
 ตกใจฉวยตระบองร้องว่าคน
 ลันไดโศกโศนโศนประคู้
 ท้าวประคู้ร้องโวยขโมยปล้น
 ตะโกนเรียกเสนาสามนต์
 มันไม่มีสักคนก็จนใจ
 ระเด่นโศกโศกออกมานอกรั่ว
 ผิดตัวแล้วกู่อยู่ไม่ได้

ก็ผาดแผลงสำแดงฤทธิ์ไกร
วิ่งไปตามกำลังไม่รั้งรอ ฯ ๘ คำ ฯ

๑ หมาหมูกรูโล่ไม่มีขวัญ
ปล่อยขันสามขาเหมือนม้าห้อ
เต็มประดาหนามคืดขันค่อ
ต้องหยุดขึงรั้งรอมตามทาง
ถึงโดยจะไล่ก็ไม่ทัน
ผิคนกสู่มันแต่ห่างห่าง
พอแหว่สำเนียงเหมือนเสียงคราง
อยู่ในร้านริมข้างหนทางจร
เอ๊ะผู้ฤคนชนลุกซ่า
พระหัตถ์คว้าฉวยอิฐได้สองก้อน
หยักรงคั่งท่าจะราญรอน
นี่หลอกหลอนเล่นเข้าฤว่าไร
ครั้นได้ยินเสียงซัดเป็นสัตว์
จะลองฤทธิ์สักที่หาหน้ไม่
กำหมัดเขื่องย่องมองเข้าไป
แก่สาวคราวไหนจะใครรู้ ฯ ๘ คำ ฯ

๑๑ เมื่อนั้น

นางประแดะนั่งชும்คลุมหัวอยู่
 ศาลवनโสภาน้ำตาพรู
 เห็นคนย่องมองดูก็ตกใจ
 พอฟ้าแลบแปลบช่วงดวงภักตร์
 เห็นระเด่นรู้จักก็จำได้
 ทั้งสองข้างถ้อยทีดีใจ
 ทราวม้วยกราบก้มบังคมคัล ๗ ๔ คำ ๗

๑๒ เมื่อนั้น

ระเด่นเห็นนางพลางรับขวัญ
 นั่งลงชักไซ้ไล่เลียงกัน
 โฉมนั้นก็ลยามาโสภี
 พิหลงขึ้นไปหานิจาเอ๋ย
 ไม่รู้เลขน่องแก้วแคล้วกับพิ
 พิไปพบท้าวประคู้ผู้สาม
 เกิดองค์มตงตั้งทั้งภารา
 มันจะกลับจับพิเป็นผู้ร้าย

จะฆ่าเสียให้ตายก็ขายหน้า
 เขาจะก่อนตดินินทา
 อตสูเทवासुरาลัย
 จะเอาเมียแล้วมีหน้าซ้ำฆ่าตัว
 คึดกลัวบาปกรรมไม่ทำได้
 พี่ขอลามสาวน้อยกลอยใจ
 เป็นไฉนก็กลับมาโศก ๑ ๘ คำ ๑

๑๑ เมื่อนั้น

นางประแดะดวงยี่หวามารศรี
 สะออนพลาทางทูตไปทันที
 ทงนเพราะกรรมได้ทำไว้
 ครงนมชู้ก็เหมือนชู้
 นางต้ออกชกหัวแล้วร้องไห้
 ยังจะกลับมาเขานี้เพราะใคร
 คุณแต่หลังไหล่เกิดพ้อคุณ
 เขาขับหนีตีไล่ไสหัวสั่ง
 เพราะพระองค์ทำความจึงวาม่วน

แต่รอดมาได้เห็นก็เป็นบุญ
อย่าอยู่เลยพ่อคุณเขาคิดตาย ฯ ๖ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น

ทันใดได้ฟังนางโคมฉาย
เขม้นมองดูหลังยังไม่ลาย
พระชบช้ายชบชวาห้าหกที
เอาพระหัตถ์ช้อนคางแล้วพลาจปลอบ
อย่าพะอืดพะออบเลยโคมศรี
จะละห้อยน้อยใจไปไยมี
บุญพี่กับนางได้สร้างมา
อันระตู่ฯจะคู่กับอนงค์
มิใช่วงษ์อสังข์แต่หว่า
โคมเจลาเจ้าเหมือนบุษบา
จรกาฯจะควรกับนวลน้อง
ถ้าเป็นระเด่นเหมือนเช่นพี่
จึงควรที่ร่วมภิรมย์ประสมสอง
ตรีศพลางทางชวนนวลละออง
เบื้องย่องนำหน้าพานางเดิน ฯ ๘ คำ ฯ เพลง

๑๑ ครั้นถึงจึงขึ้นบนค้ำหนัก

ตงหักกั้วจะตงกเงิน
 ค่อยพุงจูงนางข้างค้ำนิน
 ขวนเชิญโฉมเฉลาเข้าที่นอน
 ลตองค์ลงเหนือที่ไสยาสน์
 พระขี้กู่ปูลาดขาดสองท่อน
 แล้วจึงมีมธุรสสุนทร
 อ่อนวอนโฉมเฉลาให้เข้ามุ้ง ฯ ๔ คำ ฯ

๑๒ ไอ้โงม โงมเอ๋ยโงมเจ็ด

เอนหลังบ้างเกิดจวนจะรุ่ง
 เสี้ยแรงพริกเจ้าเท่ากระบุง
 จะไปนั่งทนยุงอยู่ทำไม
 เชิญมาร่วมเรียงเคียงแขนง
 ออย่าทุกข์เลยพี่จะหามาเลี้ยงให้
 เรามั่งมีศรีสุขทุกข์อะไร
 เงินทองถมไปที่ในคลัง

แต่ข่าวสารให้ท่านพันญา
 ไม่พักซื้อได้ขายเสียหลายถึง
 ทั้งปลาแห้งปลาทุปลัง
 เสบียงกรังมีมากไม่ยากจน
 ขคร้านขายนมวัวเหมือนผัวเจ้า
 พี่ได้เปล่าสารพัดไม่ขัดสน
 จงนั่งกินนอนกินสันถ์กังวล
 พี่จะชวนขวายหาเอามาเลี้ยง
 ว่าพลาดทางตระโอบมโลมเล่า
 อะไรเล่าฮึดฮัดเฝ้าที่คเหวียง
 อุแม่เอี่ยมมิให้เข้าใกล้เคียง
 จะตกเตียงลงไปแล้วแก้วกลอยใจ ฯ๑๐ คำ ฯ

ว่าย เมื่อนั้น

นางประแดะคลุ้มคลั่งผินหลังให้
 ถอยถดขบตหน้าภูวไนย
 นี้อะไรน่าเกลียดเบียดคะยิก
 ถูกผัวหัวท้ายเขาไม่ขาด

ทำประมาทเปล่าเปล่าเฝ้าหยุกหยิก
 บัดกรค้อนควักผลักพลิก
 อย่าจุกจิกกวนใจไม่สบาย
 อย่าพักอวดสมบัติพิสดาน
 ไม่ต้องการดอกจะสู้อยู่เป็นหม้าย
 หนีศึกปะเสื่อเบือจะตาย
 เฝ้ากอดก่ายไปได้ไม่ละวาง ฯ ๖ คำ ฯ

ราตรี สุดเขยสุดลุ่ม
 เชิญผินหน้ามายมกับพี่บ้าง
 เฝ้าถือโทษโกรธเกรี้ยวไปเจียวนาง
 ไม่เห็นอกพี่บ้างที่อย่างนั้น
 เหมือนน้ำอ้อยใกล้มดใครอดได้
 พี่ก็ไม่ม้คู่ตุนาหงัน
 ตั้งแต่นวดปวดท้องมาสองวัน
 ใครจะกลั่นอดทนพันกำลัง
 ทำไมกับลูกสาวกลัวมันโย
 ผิดก็เสียสินไหมให้ห้าซ้ง

จวบเชื่อเสียก็ได้แล้วไม่ฟัง
 ลูบหน้าลูบหลังนั่งแอบอิง
 น้อยถนอมแต่ละข้างข้างครัดเคร่ง
 ปลั่งเปล่งใจหายคล้ายกล้วยปิ้ง
 อุ่มชื้นใส่คักรักจริงจัง
 อย่าสะบั้งสะบักคัดไมตรี
 ยิงตบยิงกอดสอดสัมพันธ์
 อยู่หน้าอย่ากัดพระหัตถ์พี่
 บัดบ้องว่องไวอยู่ในที่
 จนล้มกลิ้งลงบนที่บรรทมใน
 อัสขรย์สั้นพิลึกกึกก้อง
 พาร้องครนครนดังปืนใหญ่
 เกิดพายุโยนขวบสวบสาบไป
 หลังคาพาไลแทบเปิดเปิง
 ฝนตกท่าใหญ่ใส่ชู้ชู้
 ท่วมคูท่วมหนองออกนองเจิง
 คางคกขุ่นกระโดดโถดของเซิง

อด่างเว็งร่าร้องแล้วพองคอ
 นกกระจอกออกจากวิมานมะพร้าว
 ต้องฝนทนหนาวอยู่ง่อนหง่อ
 ขนคางหางปักเปียกจนมอซอ
 ฝนก็พอลขาดเม็ดเสวีจบันดาล ฯ๑๖ คำ ฯ โลม

๙๓ ๙๔ ๙๕
 ๐ เมื่อนั้น

นางประแดะหกลวงห้วงสงสาร
 ได้ร่วมรักชกเซชกชันทาน
 เขาวมาลัยหมอบเมียงเคียงกาย
 แล้วเชิญหม้อตั้งท่าออกมาตั้ง
 นางนั่งเป่าชูดจุดถวาย
 ทรงศักดิ์ชกปลางทางขมพราย
 โลมฉายชวนอ้อขคอยแก้คอ
 ถูกเข้าสามจะหล่มขมแหยะ
 นางประแดะสรวลสันต์กลั่นหัวร่อ
 พระโถมยงทรงขับรับเพลงขอ
 ฉลองหอทรงธรรมแล้วบรรทม ฯ๑๖ คำ ฯ ตระ

๓ มาจะกล่าวบทไป
 ถึงนางกระแอสทวยชายขนม
 เจ้าเงินโปรตปรานพานอุดม
 นุ่งห่มผืนผ้ากำบาทเพื่อง
 ผูกดอกออกจากฟากเรือนนาย
 ลดเสียวเที่ยวขายข้าวเหนียวเหลือง
 ตามตลาดเสาชิงช้ามาเนืองเนือง
 ปลดเปลื้องเพื่องไฟได้ทุกวัน
 กับโฉมขององค์ระเด่นลันได
 รักใคร่กันอยู่ก่อนเคยผ่อนผัน
 เชอถ้อซอขายเป็นนิรันดร์
 เว้นวันสองวันหมั้นไปมา ฯ ๖ คำ ฯ

๔ วันเอยวันหนึ่ง
 คิดถึงลันไดจะไปหา
 นิ่งข้าวเหนียวใส่กระจาดยาตรา
 ตรงมหาชูคุ้มชมเชย
 เทียวเตร็จเตรวเริงแล้วท่องเที่ยว

ขอข้าวเหนียวหน้ากุงกินแม่เอ๋ย
 ทุ่รู้จักหักถามกันตามเคย
 บ้างเขาะเข้หยอกขยอชอหากัน
 พอเวลาตลาดวายสายแสง
 กระเคี้ยตตระแกลงกรัดกรายผายผัน
 ทอดกรอ่อนคอจรจวัด
 มาปราสาทสุวรรณเจ้าสิ้นไค ฯ ๖ คำ ฯ เพลงซ้ำ

๑ ครั้นถึงจึงชนบนนอกชาน

เห็นทวารบานปิดคิดสงสัย
 ทั้งเสียงคนพูดกันอยู่ชั้นใน
 ทรมวยแหวกช่องมองดู
 เห็นโคมยงองค์ประแคะกับระเด่น
 กลัฟ้าหาเต็นกันง่วนอยู่
 โมโหมัดหน้าน้ำตาพรู
 ดั่งหัวหุจะแยกแตกทำลาย
 น้เม็ชอ้ายประดู่อยู่หัวบ้อม
 ไบจึงมายินขอมกันง่ายง่าย

ทั้งสี่จักรยักหล่มถ่มร้าย
 มันจะให้ฉิบหายชายคน
 ชีชะเจ้าระเด่นทั้งเห็นฤทธิ
 แต่ฝ้านุ่งยังไม่มิดจะปิดกัน
 จอหงอสองเม็ชจะเสียบคน
 คิดว่ายากจนเฝ้าปรนปรีอ
 จึงแกล้งเรียกพลันเจ้าลันได
 คำข้าวเหนียวสองไพไม่ใ้ฤ
 ผ่อนผันคั้นคัหมายมาหลายมือ
 แม้จะขื่อให้อาขชายหน้าเม็ช ๗ ๑๐ คำ ๗

๑ เมื่อนั้น

โฉมระเด่นลันไดแรกได้เสียบ
 กำลั้งนั่งเกล้าเฝ้าคลอกเคล็ย
 ชมโฉมโฉมเม็ชอยู่ริมมุ้ง
 ยกบาทพาดเพลากาศข้าง
 สัพพอกหยอกนางอย่างถึงถุง
 แล้วขนมอมมาจเข้าที่ฟุง

นางสะคั่งดุ๊กดิ๊กพลิกตะแคง
 เขาจะนอนดัดฝ่าไช
 ช่างกระไรหน้าเป็นเอ็นแข็ง
 จะนั่งอยู่สักประเดี๋ยวทำเร็วแรง
 มาเหย่แย่งกวนใจไปที่เดี่ยว
 พอรัดันได้ยินเสียงเรือกหา
 ก็รู้ว่าชู้เก่าเจ้าข้าวเหนียว
 จึงร้องว่าใครนั่นขันจริงเจิว
 จะมาเที่ยวจ้งทาลพาลเอาความ
 คำข้าวเหนียวสองไพขาให้แล้ว
 มาทำเสียงแจ้วแจ้วไม่เกรงขาม
 ไม่ได้ติดค้างมาอย่าวู่วาม
 ลูกกลมสันทิมแต่อิง ฯ ๑๐ คำ ฯ เจริญ

๑ เมื่อนั้น

นางทวยบังพิโรธโกรธขึง
 ยืนกระทืบนอกชานอยู่ตึงตึง
 หวงหึงดำว้าทำทาย

๑ ^๑แม่ยายสำเร็จเจ็ดตะกุก
 มาล้มคุณข้าวสุกเสื่อง่าย ๆ
 กู^๒เชื่อน้ำคิดว่าถูกผู้ชาย
 จึงสู้ชายติดค้างยังไม่รับ
 ช่างโกหกปกกลมประสมประสาน
 จะประจานเสียให้สมที่สับปลับ
 แต่^๓เบบคิดสองไพยังไม่รับ
 กู^๔สิ้นนับถือแล้วอายลันได ๑ ๖ คำ ๑

๑ ^๔ ^๕ เมื่อนั้น

ระเด่นตอบตามอัชฌาสัย
 เขา^๕ขคร้านพูดจาอย่าหนักไป
 ข้า^๖รู้ใจเจ้าดอกกล้วยา
 เจ้า^๗พิโรธโกรธขึงเพราะหึงหวง
 จึง^๘ขาบจ้วงล่วงเกินเป็นหนักหนา
 ข้า^๙ผิดแล้วกลอยใจได้เมตตา
 เชิญ^{๑๐}เข้าเคหาปรึกษา^{๑๑}กัน ๑ ๔ คำ ๑

บทละครเรื่องระเด่นต้นไต้ ตามฉบับเดิมที่ได้เคยเห็น
 มาแต่ก่อน เรื่องก่อน^๕ไปนางทวยเข้าไปในเรือนเกิดทะเลาะ
 กับนางประแค นางทวยได้^๕ต้นนางประแคตลอด^๕องหนีไป
 แล้วระเด่นต้นไต้โตม^๕นางทวยจนเข้าห้อง เป็นหมด^๕เรื่องเพียง
 นั้น พอได้^๕เล่มสมุดไทย ๓ ^๕หนังสือเรื่องนม^๕ผู้ชอบ^๕กันมาก
 มัก^๕บ่น^๕กันว่าเสีย^๕ตาย^๕ที่^๕จบ^๕เสีย จึง^๕มี^๕ผู้^๕แค้น^๕ต่อ^๕คิด^๕ผูก^๕เรื่อง
 คือ^๕ไป^๕ตาม^๕อำเภอ^๕ใจ^๕อีก^๕ถึ^๕ยาว^๕อย่าง^๕เช่น^๕พิมพ์^๕ชาย^๕ใน^๕ด^๕ด^๕ด^๕ ถ้า
 นวน^๕ไม่^๕ถึง^๕ค^๕อน^๕ค^๕ัน ด้วย^๕ผู้^๕แค้น^๕ไม่^๕มี^๕ความ^๕สามารถ^๕ใน^๕ว^๕ร^๕ร^๕ณ^๕ค^๕ดี
 เหมือน^๕พระ^๕ม^๕ห^๕าม^๕น^๕ค^๕ร์ (ท^๕ร^๕พ^๕ย^๕) ทั้ง^๕เรื่อง^๕ที่^๕ค^๕อก^๕ไม่^๕เป็น^๕เรื่อง
 จ^๕ริง^๕ด^๕ัง^๕ค^๕อน^๕ค^๕ัน จึง^๕ได้^๕ค^๕ิด^๕เสีย^๕ไม่^๕พิมพ์^๕ใน^๕ส^๕ม^๕ุด^๕เล่ม^๕นี้ คง^๕พิมพ์
 แต่^๕ที่^๕พระ^๕ม^๕ห^๕าม^๕น^๕ค^๕ร์ (ท^๕ร^๕พ^๕ย^๕) แค้น^๕ มี^๕ฉบับ^๕ใน^๕ห^๕อ^๕พระ^๕ส^๕ม^๕ุด^๕ ๑
 เพียง^๕เท่า^๕น

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

โดย เออะม่ง และประสูร พิศนาคะ

เป็นหนังสือสารคดีพระชีวประวัติ และ เหตุการณ์ในยุคของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จำเป็นอย่างยิ่งที่อนุชนรุ่นหลังควรศึกษาให้ทราบพระประวัติ, ภารกิจ, การเมือง, ยุทธวิธี ซึ่งพระองค์ต้องก่อร่างสร้างประเทศที่เหลวแหลก จากทหาร เพียงหยิบมือเดียวจนกลายเป็นกองทัพใหญ่รุกไล่ศัตรูแผ่นดินนี้ ไปจากผืนแผ่นดินไทย ตลอดจนอุปนิสัยอันแท้จริง ของ พระ องค์ซึ่งกำเนิดจากสามัญชน ใต้เท้าถึงมหาราช พร้อมทั้งกำเนิดของพระสหาย สมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกผู้ปฏิวัติศาสตร์ ให้คำทรงถาวรมาจนกระทั่งปัจจุบันหนังสือเล่มนี้ จึงเหมาะสำหรับนักการทหารนักค้นคว้า ห้องสมุค นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

ราคาเล่มละ 25 บาท

ส่งขอได้

เชชมบรรณกิจ

232 - 234 เวจนครเชชม

พระนคร โทร. 21339

